

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΕ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1996

ΑΡΙΘ. 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη του αγίου Θεοφυλάκτου, επισκόπου Νικομηδείας. - Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, Μηνύματα Μεγάλης Εβδομάδος. - Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Στὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου καὶ στὰ ἴχνη τῆς ἀγίας Φιλοθέης. - Κων. Μ. Κονταξόπουλου, Οἱ 35 ἅγιοι τῆς Ὁρθοδοξίας ποὺ φέρουν τὸ ὄνομα Ἀθανάσιος. - Ἀλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Ἐκπαιδευτικοὶ ἀπόηχοι. - Σταυρούλας Κάτσου - Καντάνη, Τῆς Ὁρθοδοξίας. - Κων. Π. Χαλαμπίδη, Ἀρχαιολογικὲς - εἰκονογραφικὲς εἰδήσεις γιὰ τὴ βασιλικὴ τῆς Ἀγίας Ἀγνῆς Ρώμης. - Ἀρχιμ. Δωρ. Πολυκανδριώτη, Μαντῶ Μαυρογένους - Ἡ πιστὴ καὶ γενναία ἥρωίδα τοῦ 1821. - Ἀρχιμ. Χρυσ. Π. Ἀβαγιανοῦ, Ὁ ἱ. Χρυσότομος καὶ ἡ χριστιανικὴ οἰκογένεια. - Φς, Τὸ βιβλίο. - Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Ἡ ἸΔ' Κατήχησις πρὸς φωτισμένους. - Μ. Μελ., Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶ 1 - Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφεῖου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ἡλείου 132 - Πέραμα.

Μνήμη τοῦ ἀγίου Θεοφυλάκτου, ἐπισκόπου Νικομηδείας

Τὴν 8η Μαρτίου ἡ Ἐκκλησία μας ἐώρτασε τὴ μνήμη τοῦ ἀγίου ὁμολογητοῦ Θεοφυλάκτου, ἐπισκόπου Νικομηδείας († περὶ τὸ 840), ὁ ὁποῖος καταγόταν ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς. Ἦλθε στὴν Κωνσταντινούπολι, ὅπου συνήψε φιλικὲς σχέσεις μὲ τὸν τότε «ἀσημεϊτήν», δηλαδὴ τὸν ἐξ ἀπορρήτων γραμματεῶν τῶν ἀνακτόρων, Ταράσιον. Ὅταν ὁ Ταράσιος ἀργότερα ἐγίνε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Θεοφύλακτος ὑπὸ τὶς προτροπὲς καὶ εὐλογίες αὐτοῦ ἐγίνε μοναχὸς σὲ μοναστήρι, ποὺ βρισκόταν στὸ στόμιο τοῦ Βοσπόρου στὴν εἴσοδο τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Στὸ ἴδιο μοναστήρι ἐγίνε συγχρόνως μοναχὸς καὶ ὁ ὁμόφυγχος φίλος του Μιχαήλ. Καὶ οἱ δύο, ποὺ διακρίθηκαν γιὰ τὸ ἐξαιρετὸ μοναστικὸ ἦθος τους, ἐγίναν γρήγορα ἐπίσκοποι, ὁ πρῶτος Νικομηδείας καὶ ὁ δεῦτερος Συνάδων.

Ὅταν ἐγίνε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ Νικηφόρος (806-815), ποὺ εἶχε διαδεχθῆ τὸν ἀποθανόντα Ταράσιον, ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Ε' (813-820) κήρυξε τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ ἔτσι ξέσπασε ἡ καταγλις τῆς εἰκονομαχίας. Τότε, τόσο ὁ Πατριάρχης Νικηφόρος καὶ μερικοὶ θαρραλεοὶ ἐπίσκοποι ὅπως οἱ Αἰμιλιανὸς Κυζίκου, Εὐθύμιος Σάρδεων, Ἰωσήφ Θεσσαλονίκης, Εὐδόξιος Ἀμορίου, Μιχαήλ Συνάδων καὶ Θεοφύλακτος Νικομηδείας, ὅσον καὶ μερικοὶ γενναῖοι μοναχοὶ ὅπως λ.χ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ποὺ ἦσαν ὑπερασπιστὲς τῶν ἱ. εἰκόνων, μετέβησαν στὰ ἀνάκτορα καὶ σὲ ἔντονον διάλογον μὲ τὸν αὐτοκράτορα Λέοντα Ε' ὑπερασπίσθηκαν τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν. Στὴν ὑπεράσπισιν αὐτῆ, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ σύγχρονος ὁμώνυμος βιογράφος του, ὁ ἐπίσκοπος Νικομηδείας Θεοφύλακτος ἐπαιξε πρωταγωνιστικὸν ρόλον. Τότε ὁ Λέων Ε', ποὺ ἐμεινεν ἀμετανόητος εἰκονομάχος, ἐξώρισε τοὺς γενναίους ὑπερασπιστὲς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐτοί ὁ Πατριάρχης Νικηφόρος ἐξορίσθηκε στὴ νῆσον Θάσο, ὁ δὲ ἐπίσκοπος Θεοφύλακτος μεταφέρθηκε στὸ θαλάσσιον φρούριον «Στρόβιλος» (στὴ Λυκία), ὅπου τριάντα περίπου χρόνια ἕως τὸν θάνατό του ἔζησε ἐξόριστος, ὑποφέροντας κακουχίας μὲ ἀκτινοβόλον ὑπομονὴν καὶ ἀγιότητα.

Στὴ Νικομήδεια ὅλοι διατηροῦσαν μὲ ἀγάπην τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἐκλεκτοῦ ἐπισκόπου των, ὁ ὁποῖος εἶχε διακριθῆ ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας στὸν τομέα τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης. Τριγύρω τους ἦταν ζωντανὰ τὰ ἴχνη

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΕΡΟΣ Β'

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

3. ΑΓΩΝΙΑ ΕΝ ΓΕΘΣΗΜΑΝΗ

*«Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου
ἕως θανάτου» (Ματθ. κς' 38)*

Μέσα εἰς ἓνα κῆπον ὠραιότατον — τὸν κῆπον τῆς Ἑδέμ, τὸν Παράδεισον — εἶχεν ἀκουσθῆ ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἀπαγγέλλουσα δύο καταδικαστικὰς ἀποφάσεις κατὰ τῶν τέκνων Του τῶν πρωτοπλάστων.

Κατεδικάζετο ὁ Ἀδάμ, ὅπως «ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου του τρώγῃ τὸν ἄρτον του»· καὶ ἡ Εὐὰ ἀντιστοίχως καταδικάζετο, ἵνα «ἐν λύπαις» φέρῃ εἰς τὸν κόσμον τὰ τέκνα τῆς.

Παρήλθον ἔκτοτε αἰῶνες πολλοί· καὶ γενεαὶ πολυάριθμοι ἔζησαν εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἰδοὺ τώρα, μέσα εἰς ἓνα ἄλλον κῆπον, τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ, Κάποιος «λυπεῖται καὶ ἀδημονεῖ». Κάποιος ἰδρώνει καὶ ἀγωνιᾷ. «Καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ» ἐπικαλεῖται τὸν ἐπουράνιον Θεὸν καὶ Πατέρα (Λουκ. κβ' 44).

Ποῖος λοιπὸν εἶναι Αὐτὸς ὁ «περίλυπος ἕως θανάτου»; Καὶ ποῖαν σχέσιν μπορεῖ νὰ ἔχη μὲ τὰ γεγονότα καὶ τὰς καταδικαστικὰς ἀποφάσεις πού ἀπηύθυνεν ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους ἐντὸς τοῦ Παραδείσου;

---

*τῶν σὲ μεγάλη ἔκτασι κατεστραμμένων — ἀπὸ τῆς
μανίας τῶν εἰκονομάχων — νοσοκομείων, ὀρφανο-
τροφείων καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων,
πὺλ εἶχεν ἰδρῦσει ὁ Θεοφύλακτος. Ἐνεθυμοῦντο
μὲ συγκίνησι ὅτι ὁ ἴδιος μετέβαινε στίς καλύβες
τῶν πτωχῶν καὶ στὰ δωμάτια τῶν ἀσθενῶν, γιὰ νὰ
τοὺς φέρῃ τροφὴ καὶ βοηθήματα καὶ γιὰ νὰ τοὺς
περιθάλῃ νοσηλευτικῶς μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια.*

*Οἱ ζωντανὲς αὐτὲς ἀναμνήσεις συνετέλεσαν
ὥστε στὰ χρόνια τῆς βασιλείας Θεοδώρας (842-
857), ὅταν κόπασε ἡ θύελλα τῆς εἰκονομαχίας, οἱ
χριστιανοὶ τῆς Νικομηδείας νὰ ἀπαιτήσουν τὴ με-
ταφορὰ στὴν πόλι τους τοῦ σεπτοῦ σκηνώματος
τοῦ ἀλησιμονήτου ἐπισκόπου των. Ἐτοὶ τὰ λείψανα
τοῦ ἀγίου ὁμολογητοῦ Θεοφύλακτου μεταφέρθη-
καν στὴ Νικομήδεια, γιὰ νὰ ἐναποτεθοῦν στὸν ἰ-
ναὸ τῶν ἀγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, τὸν ὁποῖο
εἶχε κτίσει ὁ ἴδιος.*

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Αὐτὸς, ἀδελφοί μου, εἶναι ὁ νέος Ἀδάμ· ὁ Ἀδάμ ὁ δεύτερος. Εἶναι ὁ ἀπόγονος τῆς Εὐὰς (Γεν. γ' 15). Εἶναι Αὐτὸς πὺλ θὰ ὑποστῆ τὴν καταδίκην ἐκείνων, διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ ἐκ τῆς «κατάρως» (καταδίκης) αὐ-
τοὺς καὶ τοὺς ἀπογόνους των.

Εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς «ἐγένετο ὑπὲρ ἡμῶν κατάρω» γέγραπται γὰρ ἐπικατάρωτος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ἐπὶ ξύλου· ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία... γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ' 13-14) καὶ «ἵνα σωθῆ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ» (Ἰω. γ' 17).

Διὰ τοῦτο, ἄς ἐμβαθύνωμεν εἰς τοὺς πλήρεις ὀδυ-
νης καὶ ἀγωνίας λόγους, πὺλ εἶπεν εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ, ἐν ὄψει τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Πάθους Του. Ἐχουν μεγάλην δι' ἡμᾶς σημασίαν.

1. Καὶ ἐν πρώτοις ἄς παρακολουθήσωμεν ὀλίγον τὴν σειρὰν τῶν γεγονότων.

Εἶχε προηγηθῆ ὁ Μυστικὸς Δείπνος. Ὁ Κύριος παρέδωσε τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας· καὶ οἱ μαθηταὶ εἶχον κοινωρήσει τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος Αὐτοῦ. Ἐναυλοὶ δὲ ἦσαν εἰς τὰς ἀκοάς των οἱ λόγοι τῆς σπουδαιότητος πρὸς αὐτοὺς ὁμιλίας Του, αἱ τελευταῖαι ὑποθήκαι Του, καὶ πρὸ πάντων ἡ ὑψη-
γὸρος («ἀρχιερατικὴ» καλουμένη) προσευχὴ Του. Κυ-
κλοφοροῦν εἰς τὴν μνήμην των ἔντονα ὅσα τελευ-
ταίως διεδραματίσθησαν. Ἡ νίψις τῶν ποδῶν των ὑπὸ τοῦ Διδασκάλου· ἡ ταραχὴ των, ὅταν ἤκουσαν τὸ «εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με!»· Ἡ πρόρρησις τῆς ἀρ-
νήσεως τοῦ Πέτρου· καὶ ἡ ἀποφασιστικὴ προτροπὴ Του· «ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν».

Προχωροῦν σιωπηλοί. Καὶ μετ' ὀλίγον εὐρίσκον-
ται εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ. Ὁ Κύριος ἔχει σα-
φῆ ἐνώπιόν Του τὴν εἰκόνα ὅλων τῶν σκημῶν πὺλ θὰ ἐπακολουθήσουν. Γνωρίζει ὅτι τὸν περιμένουν δριμύ-
τατοι πόνοι ψυχικοὶ καὶ σωματικοί. Καὶ γεγονότα ὀ-
δυνηρὰ καὶ συγκλονιστικά.

Αἰσθάνεται βαθεῖαν τὴν ἀνάγκην νὰ προσευχηθῆ πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα. Θέλει ὅμως καὶ τὴν ἀν-
θρωπίνην συμπαράστασιν τῶν μαθητῶν Του. Καὶ λέ-
γει πρὸς αὐτοὺς· «μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ» (Ματθ. κς' 38)· καὶ «καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθῶν προσεύξωμαι ἐκεῖ» (αὐτ. 36). Ἐνῶ δὲ οἱ ὀ-
κτῶ παραμένουν εἰς κάποια ἀπόστασιν, παραλαμβάνει πλησιέστερα τοὺς τρεῖς μαθητάς. Ἐκρινεν ὅτι ὁ

Πέτρος ἔπρεπε νὰ εἶναι αὐτόπτης μάρτυς τῶν δραματικῶν στιγμῶν Του εἰς τὴν Γεθσημανή. Καὶ ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης νὰ ἀκούσουν καὶ νὰ ἐννοήσουν ποῖον ἦτο τὸ «ποτήριον» ποῦ ἐζήτησαν νὰ πίνουν καὶ αὐτοί, χωρὶς νὰ ξέρουν τί ζητοῦν (Μάρκ. ι' 38-39). Ἐπειτα ὁ Κύριος ἀπομακρύνεται «ὡσεὶ λίθου βολῆν» καὶ παραδίδεται εἰς ὀλόψυχον προσευχὴν πρὸς τὸν Πατέρα. Οἱ μαθηταὶ τὸν βλέπουν νὰ γονυπετῆ νὰ πίπτη προηγῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους (Μάρκ. ιδ' 35). Καὶ ἤκουον τὴν φωνὴν Ἐκείνου ποῦ διέταξε μετ' ἐξουσίας καὶ ὑπέτασσε τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως — καὶ τὰ δαιμόνια — τώρα νὰ ἰκετεύη ἐκ βαθέων τὸν Πατέρα· «Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω τὸ ποτήριον τούτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ» (Ματθ. κς' 39). Παρ' ὄλην ἐν τούτοις τὴν δραματικότητα τῶν στιγμῶν, οἱ μαθηταὶ κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ ὕπνου· καὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συντροφεύσουν τὸν Κύριον εἰς τὴν ἀγωνίαν Του.

Εἶχον ὅμως διακρίνει σαφῶς τὸν ἰδρώτα ποῦ περιέρρεεν ἐκ τῆς ἀγωνίας εἰς τὸ πρόσωπόν Του «ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος». Καὶ ἦτο εὐκρινῆς εἰς τὰς ἀκοάς των ὁ λόγος Του· «Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου».

2. Τί ὅμως εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἐλύπησε τὸν Χριστὸν ἕως θανάτου;

Ἄς μὴ ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι ἐφοβήθη τὰ φοιτὰ Πάθη καὶ τὸν θάνατον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Μὴ λησμονώμεν ὅτι ὁ Ἰδιος ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς Του «μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτείνειν» (Ματθ. ι' 28). Αὐτὸς πάλιν διεκήρυξε τὸ «μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι» (αὐτ. ε' 11).

Ἐκεῖνος λοιπὸν ποῦ ἐνεψύχωνε τοὺς μάρτυρας· Αὐτὸς ποῦ ἐνίσχυσε «νεανίσκους καὶ παρθένους, πρεσβυτέρους μετὰ νεωτέρων» καὶ ἐνεθουσίασε «τοσοῦτον νέφος μαρτύρων» νὰ ἀναλωθοῦν καὶ νὰ ἀποθάνουν διὰ τὴν δόξαν Του, εἶναι ἀδιανόητον — καὶ βλάσφημον — (Ψαλμ. ρμη' 12, Ἐβρ. ιβ' 1) νὰ νομισθῆ ὅτι ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ φόβου καὶ ἐδειλίασε δῆθεν πρὸ τοῦ θανάτου. Ποῖος; Αὐτὸς ποῦ «ἐξῆλθε νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ» (Ἀποκ. ζ' 2), ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ ἐκούσιον Πάθος. Καὶ ὄντως ἐνίκησε «θανάτῳ θάνατον πατήσας...».

Περισσότερον ὅμως ἀπὸ τὸν θάνατον, τὸν ὁποῖον νικηφόρως ἀντιμετώπισεν, συνταράσσεται ὁ Κύριος καὶ γίνεται «περίλυπος» διὰ κάτι ἀπαισιώτερον καὶ φοβερώτερον. Αὐτὸ δὲ εἶναι ἡ ἁμαρτία. Ἡ ἁμαρτία τοῦ κόσμου, ὅστις «ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (Α' Ἰω. ε' 19). Ἡ ἁμαρτία τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τῆς ὁποίας ἔνοχοι «κατεστάθησαν οἱ πολλοὶ» (Ρωμ. ε' 19). Τὸ σύνολον τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὁ ἀναμάρτητος Κύριος, ὁ ἅγιος τῶν ἁγίων, ἐπρό-

κειτο νὰ ἀναλάβῃ ἐπάνω Του ὅλας τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἡ σκέψις ὅτι Αὐτὸς ὁ ἄσπιλος, «ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ» (Α' Πέτρ. β' 22) θὰ φέρῃ τὸ βάρος καὶ τὸ στίγμα τῆς ἁμαρτίας τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος, Τὸν κάνει νὰ γίνεταί «περίλυπος ἕως θανάτου».

Ἄς ἀναλογισθῶμεν, ἀδελφοί, ὅτι ἐκεῖνη ἡ καρδιά τοῦ Ἰησοῦ ποῦ ἐδονεῖτο ἀπὸ τὰ ἀγιώτερα συναισθήματα, θὰ ἐδέχετο τὸν βόρβορον τῆς ἁμαρτίας τῶν γενεῶν. Ἡ ἄμωμος προσωπικότης τοῦ Κυρίου, «ἐν ᾧ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς» καὶ «ὃς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου» (Κολ. α' 15, β' 9), θὰ φορτωθῆ ὅλα τὰ μιάσματα, τὰ βδελύγματα καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, διὰ νὰ τὰς ἀποπλύνῃ καὶ τὰς ἐξαγοράσῃ ἐκ τῆς ἀπωλείας, μετ' ἰμῆμα καὶ «λύτρον ἀντὶ πολλῶν» τὸ πανάχραντον αἷμά Του. Πῶς νὰ μὴ εἶναι «περίλυπος» δι' αὐτὴν τὴν δυσάρεστον συνάντησιν καὶ ἐπιφόρτισιν μετ' ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου;

Ἄν ἓνας καθαρὸς, ἀπαστραπτῶν ἐκ καθαρότητος ἀνθρώπος, θὰ ἠσθάνετο ἀπέχθειαν νὰ ἐμπλακῆ εἰς τὴν λάσπην καὶ τὸν βόρβορον, μποροῦμε νὰ ἐννοήσωμεν τί ἐσήμαινε διὰ τὸν «πάντων ἁγίων ἀγιώτατον Λόγον» νὰ εὐρεθῆ εἰς τὴν θέσιν τοῦ «αἴροντος» τὸν τεράστιον καὶ ρυπαρὸν βόρβορον τῶν ἁμαρτιῶν πάντων τῶν ἁμαρτωλῶν.

Ἄς σκεφθῶμεν ἐξ ἄλλου ὅτι εἰς τὸ ἐπαχθὲς τοῦτο φορτίον περιλαμβάνονται καὶ αἱ ἰδικαὶ μας ἁμαρτίαι. Καὶ ἂς διερωτηθῶμεν ποῖα εἶναι καὶ ἡ ἰδικὴ μας συμμετοχὴ καὶ ὑπευθυνότης εἰς τὸν σταυρικὸν θάνατον τοῦ Κυρίου.

Ἐνας Ἰούδας Τὸν ἐπρόδωσε τότε, ἀντὶ τριάκοντα ἀργυρίων. Πόσοι ἄλλοι ὅμως Τὸν προδίδουν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας διὰ «πρόσκαιρον ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν»; (Ἐβρ. ια' 25). Πόσοι ἀθετοῦν τὸ δίκαιον, τὴν ἀλήθειαν, τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς των, αὐτὸν τοῦτον τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ; Καὶ πῶς νὰ μὴ εἴπῃ καὶ δι' αὐτοὺς ὁ Χριστὸς «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου»;

Ἡ ἄρνησις τοῦ Πέτρου ἦτο ἀσφαλῶς μία ἀκόμη αἰτία νὰ λυπηθῆ ἡ καρδιά τοῦ Ἰησοῦ. Ἄλλὰ καὶ πάρα πολλοὶ χριστιανοὶ Τὸν ἀρνοῦνται μετ' ἁσυνέπειαν τῆς ζωῆς των πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ ὑπακοήν. Σκέψου, χριστιανέ, μήπως καὶ διὰ σὲ θὰ εἴπῃ ὁ Κύριος τὸ «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου» διὰ τὰ μὴ θεάρεστα ἔργα σου...

Εἰς τὸ ἐρώτημα πάλιν τοῦ Πιλάτου «τίνα θέλετε τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν»;, τὰ πλήθη τῶν Ἰουδαίων ἐζήτησαν τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Βαραββᾶ ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ (Ματθ. κς' 21). Ὅταν ὅμως καὶ πολλοὶ χριστιανοὶ ἐκδηλώνουν ὁμοίως διαθέσεις, καὶ προτιμοῦν ὄχι τὴν ἀ-

(Συνέχεια στή σελ. 85)

Στὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου καὶ στὰ ἴχνη τῆς ἁγίας Φιλοθέης

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἡ προβολὴ ἀπὸ τὸν Τύπο λυπηρῶν τυχὸν ἐκκλησιαστικῶν καταστάσεων ἢ γεγονότων ἢ ἐπεισοδίων γίνεται τὶς περισσότερες φορὲς μὲ παραθεώρησι καὶ παρασιώπησι τοῦ τεραστίου ἀνακαινιστικοῦ ἔργου, πού συντελεῖται ἀθορύβως ἀπὸ ἐκλεκτοὺς ἐκκλησιαστικοὺς λειτουργοὺς τόσο στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ὅσον καὶ σὲ πολλὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις. Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἢ ποσότης καὶ ἡ ποιότης τῆς ἀνανεώσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀνακαινιστικοῦ ἔργου ἔχει ξεπεράσει κατὰ πολὺ τὴν ποσότητα καὶ τὴν ποιότητα τῆς ἀνανεώσεως σὲ ἄλλους τομεῖς, λ.χ. στὴν Πολιτικὴ ἢ στὴν Παιδεία ἢ στὴν καλλιτεχνικὴ παραγωγή.

Ἐνα ἐλάχιστο ἀπλὸ δείγμα ἀπὸ τὴν ἀναμορφωτικὴ προσπάθεια καὶ ἐργασία, πού συντελεῖται μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ ἐκπληκτικὸ πνευματικὸ ἔργο πού πραγματοποιεῖται ἀθορύβως καὶ μεθοδικῶς στὸ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἀκτινοβολοῦν ἱστορικὸ Παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου (Λευκωσίας 40 – Πλ. Ἀμερικῆς Ἀθηνῶν), πού εἶναι ὅ,τι ἀπέμεινε στὸ ὠραῖο Μοναστήρι, πού εἶχε κτίσει, στὰ μέσα τοῦ 16ου αἰῶνος, ἡ ἁγία ὀσιομάρτυς Φιλοθέη ἡ Ἀθηναία. Μέσα στὸν ἱερὸν αὐτὸ ναὸ βασανίσθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὴν 3ῃ Ὀκτωβρίου 1588, γιὰ νὰ παραδώσῃ τελικῶς τὸ πνεῦμα τῆς στὸν Θεὸ τὴν 19ῃ Ὀκτωβρίου 1589. Στὸν ἴδιο χώρο ὑπῆρχε στὴν ἀρχαιότητα εἰδωλολατρικὸ ἱερὸ καὶ στὴ συνέχεια παλαιοχριστιανικὸς ναός. Μὲ ὑλικά ἀπὸ τὰ παλαιὰ αὐτὰ μνημεῖα κτίσθηκε ὁ ἱ. ναός τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, πού περὶ τὸ 1940 ἀναστηλώθηκε ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ – Ἀκαδημαϊκὸ Ἀναστάσιο Ὁρλάνδο καὶ ἀγιογραφήθηκε ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Φ. Κόντογλου. Τὰ ἔσοδα τοῦ παρεκκλησίου αὐτοῦ ἀπὸ τὰ κερδιὰ τῶν πιστῶν εἰσπράττονται ἀπὸ τὸ θαυμάσιο «Ἄσυλο Ἀνιάτων».

Στὸ ἱστορικὸ αὐτὸ κέντρο τῆς χριστιανικῆς λατρείας γίνονται καθημερινῶς ὅλες οἱ ἀκολουθίες πρωτὶ καὶ βράδυ, τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως, συναντήσεις φοιτητῶν καὶ ἐργαζομένων. Λειτουργοῦν Κατηχητικὰ Σχολεῖα γιὰ ὅλες τὶς ἡλικίες τῶν παιδιῶν. Στὰ Γραφεῖα καὶ στοὺς προσεγμένους καταλλήλους χώρους τοῦ πνευματικοῦ κέντρου τοῦ παρεκκλησίου, πού βρίσκονται σὲ παρακειμένη πολυκατοικία, ὑπάρχει πλουσία βιβλιοθήκη. Ἡ «Ὁμὰς Ἀγάπης» σπεύδει σὲ ἑκτακτες ἀνάγκες πονεμένων καὶ δυστυχισμένων συνανθρώπων μας.

Ὅλα αὐτὰ, πού γίνονται σὲ ἀτμόσφαιρα ἐκλυστικῆς ζεστασιᾶς καὶ ἀγάπης, ἐμφυχώνονται ἀπὸ τὴν συνετὴ καὶ ἀθόρυβη συστηματικὴ ποιμαντικὴ ἐργασία τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. π. Γαβριὴλ Τσάφου, συμπαραστατομένου ἀπὸ τὸν πανοσ. ἀρχιμ. π. Ἀνθίμο Ἡλιοπούλο καὶ ἀπὸ ἐνθουσιώδεις λαϊκοὺς συνεργάτες, ἰδίως ἐκλεκτοὺς εὐσεβεῖς νέους καὶ νεάνιδες. Καὶ οἱ δύο εἶναι πνευματικὰ τέκνα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου.

Ἄξιόλογος καρπὸς τοῦ ἔργου τῶν εἶναι ὅτι μὲ πολλὰς θυσίας καὶ φροντίδα ἐτοιμάσθηκε στὸν Ὁρωπὸ Ἀττικῆς γιὰ τοὺς νέους τῆς περιοχῆς τοῦ παρεκκλησίου, ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε ἐνδιαφερόμενον, ἓνα Κέντρο Νεότητος, τὸ ὁποῖο καθημερινῶς ἐπισκέπτονται πολλοὶ νέοι, πού ἐκεῖ βρίσκουν φιλοξενία καὶ ξεκουράζονται πνευματικῶς καὶ σωματικῶς. Τὸ Κέντρο βρίσκεται μέσα στὸ δάσος, ἀνάμεσα σὲ πολλὰ δένδρα καὶ λουλούδια, μὲ πολὺ καλὸ νερὸ πού ἀντλεῖται ἀπὸ βάθος 140 μέτρων, ἔχει θέα τὴ θάλασσα καί, μὲ τὸν τρόπο πού λειτουργεῖ, διευκολύνει τὴ γνωριμία, τὴν ἐπικοινωνία καὶ τὸν σύνδεσμο τῶν νέων μεταξύ τους καὶ μὲ τὸν Χριστό. Ἦδη τὴν 16ῃ Ἰουλίου 1994 ὁ γράφων εἶχεν ἐπισημάνει ὅτι ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἐργασία, πού εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὸ παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, «ἀποκαλύπτει ἓνα δροσερὸ πνευματικὸ ρυάκι, πού βρίσκεται ἀνάμεσα στὰ ἀναριθμητὰ ζωηφόρα ἐκκλησιαστικὰ ρεῖθρα, πού καταρδεύουν ἀθορύβως τὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου» (Ἐφημ. «Ἐλεύθερος Τύπος», 16.7.1994, σ. 42, ὅπου παρουσιάσθηκε ἓνα φυλλάδιον, πού καθιστοῦσε γνωστὰ τὰ ἀνωτέρω).

Σήμερα μπορεῖ κανεὶς στὴν Ἱστορία τοῦ ἀνακαινιστικοῦ πνευματικοῦ ἔργου, πού εἶναι συνδεδεμένο μὲ τὸ παρεκκλήσιο τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, νὰ προσθέσῃ μιάν ὠραία καινούρια σελίδα. Πρόκειται γιὰ τὴν προσπάθεια ἀναβιώσεως τῆς μοναστικῆς παραδόσεως τῆς ἁγίας Φιλοθέης μὲ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἡουχαστηρίου. Ἦδη ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Δαμασκηνὸς ἔκαμε τὴν κορὰ καὶ ρασοφορία τῆς πρώτης μοναχῆς, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομα «Φιλοθέη». Ἐπειδὴ τὸ γεγονός εἶναι ἄξιο ἰδιαίτερας ἐξάρσεως καὶ προβολῆς, ἄς ἐπιτραπῇ στὴ συνέχεια νὰ παρουσιάσωμε μερικὰ στιγμιότυπα ἐξ αὐτοῦ.

(Συνεχίζεται)

ΟΙ 35 ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΠΟΥ ΦΕΡΟΥΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ*

MARTYRES

Ἁγ. Ἀθανάσιος (7 Νοεμβρίου)

Στὴ Μελιτινή, μιὰ ἀρχαία πόλη τῆς Ἀνατολικῆς Μικρᾶς Ἀσίας ποὺ σήμερα λέγεται Μαλάτια, μαρτύρησαν 33 ἄγιοι ἄνδρες ποὺ ἦταν γενναῖοι χριστιανοὶ καὶ προτίμησαν τὸν θάνατο παρὰ νὰ προδώσουν τὴν χριστιανικὴ τους πίστη, καὶ νὰ θυσιάσουν στὰ εἴδωλα.

Αὐτὸ τὸ ὁμαδικὸ μαρτύριο ἔγινε στοὺς μεγάλους διωγμοὺς κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐπὶ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν 33 μαρτύρων ἦταν καὶ ἓνας ποὺ ὀνομάζετο Ἀθανάσιος.

Ἁγ. Ἀθανάσιος (13 Ἰανουαρίου)

Χωρὶς ὑπόμνημα. Θανατώθηκε ραβδιζόμενος.

Ἁγ. Ἀθανάσιος (9 Μαρτίου)

Εἶναι πολὺ γνωστὴ ἡ ἱστορία τῶν ἐνδόξων

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 76 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 83)

γιότητα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὰ ἄνομα πάθη των, αὐτοὶ μὲν ἐπιλέγουν τὸν ληστὴν Βαραββάν καὶ παραδίδονται εἰς καταλήστευσιν ἀπὸ τοὺς διαφόρους πνευματικούς ληστὰς ποὺ κατατραυματίζουν ἠθικῶς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτούς· ὁ Χριστὸς ὅμως ἔχει πάντα λόγον νὰ ἐπαναλάβῃ· «περιλυτός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου...».

Καὶ αὐταὶ αἱ μεταπτώσεις καὶ παλιμβουλῖαι τοῦ λαοῦ, ποὺ πολὺ εὐκόλα μετέπεσαν ἀπὸ τὰ «ώσαννά...» εἰς τὸ ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν», τί ἄλλο ἐκφράζουν, εἰ μὴ τὴν ἀστάθειαν πολλῶν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν; Καὶ πάλιν ὁ Χριστὸς θὰ εἴπῃ «περιλυτός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου»· διότι Ἐγὼ ἔφθασα «ἕως θανάτου», «θανάτου δὲ σταυροῦ», ὄχι διὰ νὰ ὑπάρχουν πολλοὶ «χλιαροὶ» χριστιανοὶ (Ἀποκ. γ' 10), ἀλλὰ διὰ νὰ ἀνυψώσω τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν στάθμην τῶν ἀνθρώπων, γινόμενος διὰ τοῦ Σταυροῦ μου «σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν» (Α' Τιμ. δ' 10).

ὦ Κύριε, πρόσδεξαι σήμερον τὴν ὑπόσχεσίν μας, καὶ εὐλόγησε τὴν διάθεσιν καὶ τὸν ἀγῶνά μας, νὰ μὴ σὲ λυπήσωμεν ποτέ. Νὰ εἴμεθα πάντοτε εὐάρεστοι ἐνώπιόν Σου. Δέχται τῆς σωτηρίου χάριτος τοῦ Σταυροῦ Σου. Ἀμήν.

(Συνεχίζεται)

Τοῦ Ἁγ. Κ. ΚΩΝΣΤ. Μ. ΚΟΝΤΑΞΟΠΟΥΛΟΥ

σαράντα μεγάλων Μαρτύρων ποὺ σὲ καιρὸ μεγάλης βαρυνειμωνιάς καὶ ἐνῶ ἡ λίμνη τῆς Σεβαστείας ἦταν παγωμένη, τοὺς ἔριξαν μέσα σ' αὐτὴν οἱ φανατισμένοι εἰδωλολάτρες καὶ μαρτύρησαν ἠρωϊκὰ τὸ 320, ἐπὶ αὐτοκράτορος Λικινίου καὶ ἡγεμόνος Ἀγρικόλου. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ὀνομάζετο Ἀθανάσιος.

Ἁγ. Ἀθανάσιος ὁ ἀπὸ Μάγων (23 Ἀπριλίου).

Χωρὶς ὑπόμνημα. Θανατώθηκε μὲ τὸ ξίφος.

Ἁγ. Ἀθανάσιος ὁ Ἀναγνώστης (23 Ἰουνίου)

Ἁγιος τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας. Μαρτύρησε στὴν Σαλαμίνα τῆς Κύπρου κατὰ τοὺς διωγμοὺς ἐπὶ Μαξιμιανοῦ, μαζὶ μὲ τὸν Πρεσβύτερο Ἀριστοκλῆ καὶ τὸν Διάκονο Δημητρίανδ μεταξὺ τοῦ 284-305.

Ἁγιος Ἀθανάσιος ὁ Μεγαλομάρτυρας (18 Ἰουλίου)

Διέλαμψε εἰς τὴν Ἀφρικὴ. Μαρτύρησε στὸ Κλύσμα τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας, τὸ σημερινὸ Σουέζ. Ἦταν Ρωμαῖος συγκλητικὸς καὶ εἶχε διορισθεῖ ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Μαξιμιανὸ ἑπαρχὸς στὴν Αἴγυπτο. Ἐπειδὴ ἐφάνερωσε τὴν πίστη του στὸ Χριστὸ καταδικάσθηκε σὲ θάνατο καὶ μαρτύρησε στὸ Σουέζ.

Ἁγ. Ἀθανάσιος ἡγούμενος Μονῆς Μπρέστ Μάρτυρας (5 Σεπτεμβρίου καὶ 20 Αὐγούστου)

Ὁ ἅγιος αὐτὸς Ἀθανάσιος ὑπῆρξε ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σίμωνος στὸ Μπρέστ - Λιτόφσκ καὶ ἔζησε τὸν δέκατο ἔβδομο αἰῶνα. Ἀγωνίσθηκε ἐναντίον τῶν Οὐνιτῶν, ὅμως συνελήφθη ἀπὸ τοὺς Καθολικοὺς καὶ ὑποβλήθηκε σὲ φρικτὰ βασανιστήρια. Τελικὰ θανατώθηκε στὶς 5 Σεπτεμβρίου τοῦ 1648. Αὐτὴν τὴν ἡμέρα τιμᾶται καὶ ἡ μνήμη του, ἀλλὰ καὶ στὶς 20 Αὐγούστου γιὰ τὴν ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων του.

NEOMARTYRES

Ἁγ. Ἀθανάσιος ὁ Νέος ἱερομάρτυρας ἀπὸ τὴν Σπάρτη τῆς Ἀττάλειας, ποὺ μαρτύρησε τὸ ἔτος 1653 στὰ Μουδανιά τῆς Βιθυνίας (29 Ὀκτωβρίου).

Ἁγ. Ἀθανάσιος ὁ Κουλακιώτης ὁ Νεομάρτυρας

πού μαρτύρησε στην Θεσσαλονίκη τὸ ἔτος 1774 (7 Σεπτεμβρίου).

Ἅγ. Ἀθανάσιος ὁ Νεομάρτυρας ἀπὸ τὴν Ἀττάλεια, πού μαρτύρησε στὴν Σμύρνη τὸ ἔτος 1700 (7 Ἰανουαρίου).

Ἅγ. Ἀθανάσιος ὁ Νεομάρτυρας ἀπὸ τὴν Κίο, πού μαρτύρησε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ ἔτος 1670 (24 Ἰουλίου).

Ἅγ. Ἀθανάσιος ὁ Νεομάρτυρας ἀπὸ τὴν Λήμνο, πού μαρτύρησε τὸ ἔτος 1846. (Βιβλίο π. Βασιλείου Διαμάντη «Θέλεις νὰ μάθεις πότε ἔορτάζεις;» σελὶς 21, Ἀθήναι 1991).

Οἱ πῦθ πάνω 5 Ἅγιοι Νεομάρτυρες ἔζησαν τὸν 17ο, τὸν 18ο καὶ τὸν 19ο αἰώνα. Οἱ πῦθ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν νέα παλικάρια μὲ ὑψηλὸ θρησκευτικὸ φρόνημα καὶ μὲ θερμὴ πίστη στὸ Χριστό.

Ζώντας σὲ μιὰ τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα, στὴν Κωνσταντινούπολη, στὴν Σμύρνη καὶ λοιπὴ Μικρὰ Ἀσία ἐξεβιάζοντο ἀπὸ τοὺς Τούρκους δυνάστες σὲ ἐξώμωση, δηλαδὴ μὲ βάρβαρο καὶ βίαιο τρόπο τοὺς ἐζητεῖτο νὰ ἀπαρνηθοῦν τὴν χριστιανικὴ του πίστη καὶ νὰ ἀσπασθοῦν τὸν Μωαμεθανισμό. Αὐτοὶ ὅμως οἱ τιμημένοι νέοι ἔλεγαν τὸ ἥρωϊκό τους ὄχι στοὺς φανατισμένους καὶ σκληροὺς κατακτητὲς καὶ εὗρισκαν μαρτυρικὸ θάνατο ἢ μὲ ἀποκεφαλισμὸ ἢ μὲ ἀπαγχονισμό.

Ἅγ. Ἀθανάσιος ὁ Πάριος (24 Ἰουνίου)

Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1995 ἔγινε ἡ ἀνακήρυξη σὲ Ἅγιο τοῦ μακαριστοῦ Ἱερομονάχου καὶ Διδασκάλου τοῦ Γένους Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

Εἶναι ὁ Ἅγιος τῆς ἐποχῆς μας. Εἶναι ὁ νεότερος Ἅγιος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ὁ ὄσιος Ἀθανάσιος γεννήθηκε στὸ χωριὸ τῆς Πάρου Κωστος τὸ ἔτος 1721. Ὁ πατέρας του ἦταν Σίφνιος καὶ τὸν λέγανε Ἀπόστολο Τούλιο. Ἦταν ὁ πρωτότοκος γιὸς τοῦ Ἀπόστολου καὶ ὁ μόνος προορισμένος γιὰ νὰ μορφωθεῖ. Ἀφοῦ ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὸ νησί του, ἔφυγε τὸ 1740 στὴν Σμύρνη κοντὰ σὲ συγγενεῖς του γιὰ ἀνώτερη μόρφωση στὴν ξακουστὴ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ τῆς Σμύρνης. Ἐκεῖ παρέμεινε ὁ Ἀθανάσιος γιὰ 6 χρόνια. Τὸ 1751 πῆγε στὸ Ἅγιο Ὄρος πάλι γιὰ σπουδές, ὅπου εἶχε διδασκάλους τὸν εὐρυμαθέστατο Μοναχὸ Νεόφυτο καὶ τὸν περίφημο Εὐγένιο Βούλγαρη. Ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἦταν κατ' ἐξοχὴ φιλομαθὴς καὶ ἐπιμελής, πάντοτε πρῶτος στίς σπουδές του, πού στὸ Ἅγιο Ὄρος κράτησαν γιὰ 4 χρόνια. Ὑπῆρξε

σπουδαῖος ἐκπαιδευτικὸς, σὲ ἐκκλησιαστικὲς κυρίως Σχολές ὡς καὶ ἱεροκήρυκας ἀρχικὰ μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ Διακόνου καὶ μετὰ ὡς Ἀρχιμανδρίτης, ἐπίσης δὲ καὶ συγγραφέας ἀκαταπόνητος ἀφοῦ ἔγραφε ὡς τὰ τέλη τοῦ βίου του, καὶ μᾶς ἄφησε σπουδαῖα συγγράμματα, γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάσθηκε Διδάσκαλος τοῦ Γένους.

Ἡ διδασκαλικὴ του σταδιοδρομία ἀρχίζει στὴν Ἀθωνιάδα Σχολὴ τὸ ἔτος 1759. Μετὰ ἐκλήθηκε στὴν Θεσσαλονικὴ ὅπου ἐδίδαξε καὶ ἐκεῖ στὴν Σχολὴ τοῦ Γένους, κατόπιν στὴν Παλαμαῖα Σχολὴ τοῦ Μεσολογγίου καὶ τέλος τὰ περισσότερα χρόνια, γύρω στὰ 25, στὴ Χίο στὴν σπουδαία τότε Σχολὴ τῆς. Ἐκεῖ ἐδίδαξε Ρητορικὴ, Λογικὴ, Γραμματικὴ, Φιλοσοφία, Θεολογία καὶ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ.

Ἔτσι ἐργάστηκε ἀκούραστα ὁ Ἀθανάσιος μέχρι τὰ 90 του χρόνια, ὅποτε νοσταλγώντας τὸν ἡσυχὸ βίον παραιτήθηκε καὶ ἀποσύρθηκε στὸ Μοναστηράκι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ρεσιστών τῆς Χίου, ὅπου καὶ ἐκοιμήθη εἰρηνικὰ στίς 24 Ἰουνίου 1813.

Τὴν ἀσματικὴ του ἀκολουθία συνέθεσε ὁ μακαριστὸς Μοναχὸς τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ σπουδαῖος Ὑμνογράφος Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης. Τὰ τίμια λείψανά του φυλάσσονται στὸν ἐνοριακὸ Ναὸ τῆς γενέτειράς του, ὅπου τακτικὰ προσέρχεται ὁ λαὸς τῆς Νήσου καὶ ἀσπάζεται αὐτὰ, μὲ εὐλάβεια καὶ πίστη. Καθορίστηκε νὰ τιμᾶται ἡ μνήμη του στίς 24 Ἰουνίου, ἡμέρα τῆς κοίμησής του.

Ὅλοι οἱ ἀναφερθέντες ἅγιοι Ἀθανάσιοι ἀπὸ τὸν Μέγα Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας μέχρι τὸν προσφάτως ἀνακηρυχθέντα ἅγιο Ἀθανάσιο τὸν Πάριο, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὄσιοι, οἱ μάρτυρες καὶ οἱ νεομάρτυρες ἀγάπησαν πολὺ τὸν Σωτῆρα μας Χριστό, ἔζησαν σύμφωνα μὲ τὸ ἅγιο θέλημά του καὶ ὄλοι αὐτοὶ οἱ μακάριοι καταξιώθηκαν νὰ εἰσέλθουν στὴν χορεία τῶν Ἀγίων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας.

(Τέλος)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤ. ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ

(«Χαιρετισμῶν» εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον),
ἐκδ. Α' 1995, σχῆμα 10X14 ἐκατ., σσ. 62.

Σὲ δίχρωμη ἐκτύπωση κειμένου, μὲ ἐξώφυλλο σὲ τετραχρωμία, τὸ κομψὸ αὐτὸ τευχίδιο εἶναι ἀπαραίτητο στὸν κάθε χριστιανό, γιὰ χρῆση στὸ σπίτι ἢ στὸ ναό. Περιέχει πλήρη τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΑΠΟΗΧΟΙ

Του κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Άναπλ. Καθηγητού του Παν/μίου Άθηνών

Είναι πολλές φορές που έμεις οι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι διερωτώμεθα για την απήχηση που μπορεί να έχουν όρισμένες διδακτικές πρωτοβουλίες στους φοιτητές μας. Ίδιαίτερα εκείνες που προλειαίνουν την έξοδό τους στην επαγγελματική ζωή και προετοιμάζουν την μετέπειτα σταδιοδρομία τους σε χώρους που θα ασκήσουν το λειτουργήμα τους. Έαν η σύγχρονη τάση στα Πανεπιστήμια είναι ή σύνδεσή τους με την κοινωνία και τη βιομηχανία, παλαιά παράδοση στη Θεολογική Σχολή φρόντιζε για το πέρασμα της Θεολογίας στη ζωή και τη σύζευξη της θεωρίας με την πράξη, της διδασκαλίας στην αίθουσα με την εκκλησιαστική ζωή και την ένορειακή οργάνωση.

Αυτό γινόταν και γίνεται με τόν τεχνικό όρο «ποιμαντικές επισκέψεις» που πραγματοποιούν ύποχρεωτικά οι φοιτητές σε χώρους ποιμαντικής διακονίας (ένορίες, νοσοκομεία, ιδρύματα) στα πλαίσια του μαθήματος της Ποιμαντικής, ύπο την έποπτεία του διδάσκοντος καθηγητού και την εϋθύνη βοηθών και έπιστημονικών συνεργατών¹. Συχνά οι φοιτητές μας εκφράζονται θετικά και με ένθουσιασμό για την πολύτιμη εϋκαιρία που τους παρέχεται. Πρόσφατα μάλιστα, εκφράστηκαν πιδ συγκεκριμένα πάνω σ' αυτό το ζήτημα σε έρώτημα που τους τέθηκε όμαδικά για τη συμβολή της ποιμαντικής επισκέψεως στην έκ μέρους τους κατανόηση της ένορειακής οργάνωσης και ζωής, για το πόσο, δηλαδή, χρήσιμη είναι αυτή ή έμπειρία και πόσο πλούτο συναποκομίζουν μετά από τέτοιου τύπου επισκέψεις. Μ' αυτόν τόν τρόπο ήσυχάζουν λίγο και οι δικές μας άνησιχίες για την άποτελεσματικότητα αυτών τών εκπαιδευτικών διαδικασιών.

Άλλα άπ' αυτά τὰ άποτελέσματα τὰ μαθαίνουμε άμέσως και με άπ' εϋθείας έρωτήσεις, άλλα περνάει καιρός και τὰ πληροφορούμεθα μετά από χρόνια. Πιστοποιούμε έτσι ζυμώσεις που διαρκούν σε μάκρος και τὰ άγαθὰ άποτελέσματα άκολουθούν είτε σε άπ' εϋθείας έφαρμογές τών διδαγμάτων είτε περνούν σε άποτυπώσεις που μπορεί να πάρουν και τη μορφή διηγήματος ή άλλης μορφής του λόγου.

Πριν λίγες ήμέρες ήλθε στα χέρια μου ένα τέτοιο κείμενο «έν διηγήματος είδει» από παλαιά φοιτητριά μου, ή όποία και άλλοτε έχει συμβάλει στις στήλες που έπιμελούμαι. Η έμπνευση για να τó γράψει τής ήλθε από σκέψη που είχε κάνει ήδη από τὰ φοιτητικά της χρόνια, άρχες τής δεκαετίας του όγδόντα. Τότε που είχαν πραγματοποιήσει «ποιμαντική έπίσκεψη» στον άγιο Γεράσιμο Ίλσιων.

«Έκει πραγματικά κατενθουσιαστήκαμε από τη συζήτηση τών Έφημεριών σχετικά με τó ποιμαντικό έργο τους. Φεύγοντας μās έδωσαν δώρο μιὰ εικόνα του άγίου Γερασίμου σε ξύλο. Αυτές τις εικόνες μās είπαν πώς είχαν μοιράσει στο εκκλησίασμα την Κυριακή τής Όρθοδοξίας. Αυτό έμεινε, γράφει, βαθιά χαραγμένο στο μυαλό μου. Πιστεύοντας πώς ή Ένορία και οι Έφημέριοι πρέπει να πλησιάσουν περισσότερο τó σύγχρονο άνθρωπο, να τόν ζεστάνουν, να τόν άγκαλιάσουν, έγραψα τó κείμενο αυτό».

Βλέπετε, ή άμφίδρομη έπικοινωνία λειτουργεί γόνιμα και φιλοκαλικά γι' αυτό και σκέφτηκα τó διήγημα τής Όρθοδοξίας που μου έστειλε ή θεολόγος - καθηγήτρια κυρία Σταυρούλα Κάτσου - Καντάνη να τó δημοσιεύσω εϋθύς άμέσως στη στήλη του περιοδικού μας «Φιλοκαλική Ένημέρωση»². Έξυπηρετεί άλλωστε και την δια δια βίου εκπαίδευση όλων μας. Ό ένας μαθαίνει από τόν άλλο και πάει συνέχεια.

1. Βλ. *Όδηγό Σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας* (1995-1996), Προεδρία Καθηγητού Ί. Παναγοπούλου, Άθήνα 1995, σ. 41. Για τις «ποιμαντικές επισκέψεις», βλ. στο βιβλίο του Α. Μ. Σταυροπούλου, *Σύγχρονοι ποιμαντικοί προβληματισμοί*, Άθήνα 1988, σ. 92-102, 117-123 και τó άρθρο του Προσβυτέρου π. Γεωργίου Χρ. Εϋθυμίου, Έπιστ. Βοηθού τής Θεολογικής Σχολής του Παν/μίου Άθηνών, Οι ποιμαντικές επισκέψεις «έπίβασις» τής ποιμαντικής διδασκαλίας, στον «Έφημέριο» τής 1-15 Ίανουαρίου 1994, σ. 21-24. Για τη σύζευξη θεωρίας και πράξεως στην ποιμαντική θεολογική εκπαίδευση, όμώνυμο άρθρο του Καθηγητού Ηλία Πατσαβού στον «Έφημέριο» (1991, σ. 354-355' 1992, σ. 12-14, 45-46, 61-62) και σε άνάτυπο (Άθήνα 1993, 16 σ., όπου έχει παραλειφθεί ή Είσαγωγή του άρθρου).

2. Βλ. «Έφημέριο» 1995, σ. 328-329 και 1996, σ. 16-19.

Τῆς Ὁρθοδοξίας

Τῆς κ. Σταυρούλας Κάτσου - Καντάνη, θεολόγου καθηγήτριας

Τῆς Ὁρθοδοξίας! Μεγάλη γιορτή... Ντάν, ντάν ἐρχόταν ὁ ἦχος τῆς καμπάνας ἀπὸ μακριά. Πνιγμένος μέσα στὰ ψηλὰ κτήρια τῆς πόλης. Ντάν - ντάν ἀσθενικός, λίγο ἀρρωστιάρας μὰ ἐπίμονος.

Ἐκανε νὰ γυρίσει στ' ἄλλο πλευρό, μὰ θυμήθηκε τὸ χθεσινὸ τηλεφώνημα. Ἡ μάνα του... Αὐτὴ ἡ βουβὴ σκιά ποὺ στεκόταν πλάϊ του, πίσω του καὶ τὸν συντρόφευε. Ἡ μάνα του, ποὺ ἔστω κι ἀπὸ μακριὰ δὲν τὸν ἄφηνε στιγμὴ ἀπ' τὸ μυαλό της. Φοιτητὴς ὁ Θανάσης, στὴν Ἀθήνα, στὴ μεγαλόπολη, ἡ οἰκογένειά του στὴν ἐπαρχία. Μὰ ἂν καὶ μακριὰ στέκονταν κοντά του.

Μὲ βιάση σήκωσε τὸ τηλέφωνο χθές. Ἦταν ἡ μητέρα. Γλυκιὰ ἢ φωνὴ της, ὄλο καλοσύνη... Πόσο τοῦ μαλάκωνε τὴ μοναξιά...

— «Αὔριο, παιδί μου, τῆς Ὁρθοδοξίας... μεγάλη γιορτὴ, νὰ πᾶς στὴν ἐκκλησία».

Ντάν, ντάν ἀκουγόταν ἀπὸ μακριὰ ἢ καμπάνα. Σηκώθηκε, ντύθηκε βιαστικά. Πῆρε τὸ δρόμο μὲ τὰ πόδια. Πέντε - ἔξι τετράγωνα καὶ θὰ ἴφτανε. Μὰ οἱ σκέψεις ἔτσι αὐθόρμητα τριγυροῦσαν στὸ μυαλό του. Θυμήθηκε τὴ γιαγιά... τὴ γιαγιά Μαριάνθη. Πόσο τιμοῦσε τούτῃ τὴ μέρα... Ἦταν σωστὸ πανηγύρι στὸ σπιτικό τους.

Πρόσφυγας ἐκείνη, ἀπ' τὴ Μικρὰ Ἀσία. Τὰ βράδια καθόταν στὸ σκαμνάκι τῆς σιωπηλῆ καὶ συλλογιόταν, θυμόταν, ἀναπολοῦσε τὰ χαμένα μεγάλα κι ἄλλες φορὲς τοὺς ἔβαζε ὄλους στὴ σειρὰ καὶ διηγίονταν ἱστορίες... Ὅμως, ὄλο τὸ παρελθὸν κι ὄλες οἱ ἀναμνήσεις ἦταν κλεισμένες στὴν προσφυγίτικη εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Γλυκοφιλόσας, ποὺ εἶχε κειμήλιο φέρει ἀπὸ 'κεῖνα τ' ἁγιασμένα μέρη. Καὶ κάθε τέτοια μέρα κατέβαζε ἀπ' τὸ εἰκονοστάσι τὴν προσφυγίτικη εἰκόνα καὶ τὴν ἔφερνε στὴν ἐκκλησία νὰ λειτουργηθεῖ, ν' ἀνταμώσει μὲ τοὺς ἁγίους, ν' ἀναστηλωθεῖ καὶ αὐτὴ στὸ ἀρχαῖον κάλλος τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ.

Ἡ γιαγιά Μαριάνθη ἦρθε στὸ μυαλό του μὲ τὴν προσφυγίτικη εἰκόνα της. Μιὰ μικρὴ μαυρισμένη ἀπ' τὸ χρόνο εἰκονούλα, ποὺ μέσα της κρυβόταν ὄλος ὁ πόνος τῆς προσφυγιάς. Μὲ πόση εὐ-

λάβεια τὴν κατέβαζε ἢ γιαγιά καὶ τὴν ἀσπαζόταν καὶ πόσες μετάνοιες ἔκανε ἐμπρὸς της. Ἐνοκαπτῆ σὲ ξύλο φλαμουριάς, μὲ φύλλο χρυσοῦ, π' ἄντεξε στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, μὲ τὴν Παναγία νὰ βασιλεύει τὸν Κύριον ὡς νήπιον μετὰ στοργῆς. Καὶ Ἐκεῖνος νὰ τὴν ἐναγκαλιζέται διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς Του... Τούτῃ ἢ εἰκόνα τοῦ θύμιζε τὴν ἀγάπη τῆς μάνας του.

Τέτοια μέρα μαζί κινούσε μὲ τὴ γιαγιά γιὰ τὴν ἐκκλησία, τὴν ἐνορία τους. Ἐκείνη ἔκρουβε τὸ εἰκονάκι μέσα στὸ πανωφόρι τῆς καὶ τὸ ἀποκάλυπτε στὴν Ἐκκλησία. Στὸ τέλος τὸ περιέφερε γύρω ἀπὸ τὸ ναὸ μαζί μὲ τὸ ὑπόλοιπο ἐκκλησιαστικὸ πού ἔψελνε: «*Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν ἀγαθέ...*». Κειμήλιο τῆς πίστεως καὶ τῆς Μικρασίας.

Ἐκεῖνος... πῆγαινε στὸ ἱερό. Τό 'χε τάμα τέτοια μέρα νὰ μὴ λείπει ἀπ' τὴν ἐκκλησία. Ὅλα τ' ἀγόρια τῆς γειτονιάς ἦταν ἐκεῖ νὰ σηκώσουν στὰ χέρια τους τὶς ἱερὲς εἰκόνες. Κι ὁ μικρὸς τότε Θεοσάκης ἔπαιρνε μὲ καμάρι καὶ περηφάνεια τὸν ἅγιο Ἀθανάσιο, τὸν προστάτη του.

Πόσο τοῦ ἄρρεσε τούτῃ ἢ εἰκόνα μὲ τὸν Ἱεράρχη του. Στεκόταν σὲ στάση δεήσεως, μὲ τὴ ράχη κυρτωμένη, κρατώντας ἀνοικτὸ εἰλητάριο μὲ τὶς εὐχὲς τῆς θείας Λειτουργίας: «*Πάλιν καὶ πολλάκις Σοὶ προσπίπτομεν καὶ Σοῦ δεόμεθα, ἀγαθὲ καὶ φιλόανθρωπε, ὅπως, ἐπιβλέψας ἐπὶ τὴν δέησιν ἡμῶν, καθαρῶς ἡμῶν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ, σαρκὸς καὶ πνεύματος...*». Γέροντας μὲ πλατὺ πρόσωπο καὶ περισσὴ σοφία, κρυμμένη μέσα στὰ θολωτὰ καὶ σμιχτὰ φρύδια του.

Πόσα πράγματα θυμήθηκε σήμερα καὶ νὰ 'ναι τόσο μακριὰ. Σὰν γυροῦσαν σπῆτι ἀσπάζονταν ὄλοι μὲ περισσὴ εὐλάβεια τὴν προσφυγίτικη Γλυκοφιλόσασσα καὶ τὴν κρεμοῦσαν πάλι στὸ εἰκονοστάσι. Ἡ γιαγιά ἦταν σὰν νὰ 'χε τὴ γιορτὴ τῆς.

Στὸ δρόμο γιὰ τὴν ἐκκλησιὰ τὰ σκεφτόταν ὄλα τούτα. Ἡ γιαγιά τοῦ ἔλεγε πὼς ἢ Ἐκκλησία εἶναι ἢ μάνα μας, ἢ μητέρα ὄλων τῶν χριστιανῶν μὰ αὐτὸς προχωροῦσε μουνδιασμένος. Τέτοια μέρα τὰ

πρόσωπα τῶν δικῶν του περνοῦσαν ἀπὸ μπρός του, ἕνα - ἕνα. Μόνο αὐτὸς ἔλειπε.

Ἐφτασε στὸ ναό. Ἀνέβηκε τὰ σκαλοπάτια. Πόσο θὰ ἠθελε νὰ ἴσται μὲ τοὺς δικούς του. Μπήκε μέσα, βολεύτηκε σὲ μὴν ἄκρη. Γνώριμοι ἦχοι ἀπ' τὰ ψαλτήρια, σὰν αὐτοὺς ποὺ ἄκουγε ἀπὸ μικρὸς ἦρθαν νὰ γλυκάνουν τὴ μοναξιά του. «Ἐπι δεόμεθα ὑπέρ...».

Μνημόνευε ἕναν - ἕναν τοὺς δικούς του καὶ τὴ γιαγιά, τὴ Μαριάνθη, ποὺ τόσο τὴν εἶχε συνδέσει μὲ τούτῃ τὴ μέρα. Οἱ Ἅγιοι μέσα ἀπ' τὶς τοιχογραφίες τοῦ ἦταν τόσο γνώριμοι. Ἀπὸ μικρὸ παιδάκι μεγάλωσε μαζί τους. Ἐψάξε ἐπίμονα καὶ βρῆκε καὶ τὸ δικό του ἅγιο, τὸν προστάτη του, τὸν Ἱεράρχη του, τὸν ἅγιο Ἀθανάσιο.

Ἰδιος, ὅπως τὸν ἤξερε, γέροντας μὲ πλατὺ μέτωπο, θολωτὰ καὶ σμιχτὰ φρύδια νὰ συλλειτουργεῖ μὲ τοὺς ἀγγέλους. «Πάλιν καὶ πολλάκις, Σοὶ προσπίπτομεν καὶ Σοῦ δεόμεθα...».

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ μάνα μας, ὁ ναὸς τὸ σπίτι τοῦ πατέρα μας, ἄρα καὶ δικό μας, σκέφτηκε. Πόσο τὸν ἀνάπαυσε τούτῃ ἡ σκέψη.

Τὰ παπαδάκια ἄρχισαν νὰ βγαίνουν ἀπ' τὸ ἱερό κρατώντας λάβαρα, ἐξαπτέρυγα, φαναράκια, λαμπάδες, εἰκόνες. Οἱ ψάλτες κατέβηκαν ἀπ' τὰ ἀναλόγια καὶ οἱ ἱερεῖς μὲ τὸν τίμιο Σταυρὸ ἐγίναν μιὰ ἱερὴ πομπὴ καὶ βγήκαν στὸν περίβολο ψάλλοντες. Ἀκολούθησε τὸ ἐκκλησίασμα. Ἐνας - ἕνας ἔβγαιναν ἔξω.

Μά... κάτι παράξενο συνέβαινε. Ἐκεῖ στὴν πόρτα τοῦ ναοῦ ἔπαιρνε καθένας ἀπὸ τὸ πανέρι μιὰ εἰκόνα στὰ χέρια του, νὰ τὴν κρατᾶ, νὰ τὴν ἔχει ψηλά, νὰ συμμετέχει σὲ τοῦτο τὸ λαμπρὸ πανηγύρι. Εἶχαν φροντίσει ἰδιαίτερα οἱ ἱερεῖς γιὰ τούτῃ τὴν εὐλογημένη ὥρα. Εἶχαν κολλήσει εἰκόνες χαρτὶ πάνω σὲ ξύλο καὶ τὶς μοίρασαν στὸ ἐκκλησίασμα.

Πλησίασε. Ἄπλωσε τὸ χέρι καὶ μὲ κατάπληξη ἀντίκρισε τὴ μορφὴ τῆς Γλυκοφιλοῦσας τυπωμένη πάνω στὸ χαρτί. Συγκινήθηκε. Τὴν προσκύνησε εὐλαβικά. Κοίταξε γύρω του. Ὅλοι κρατοῦσαν τὴ μορφὴ τῆς Γλυκοφιλοῦσας μὲ τὸ Χριστούλη νὰ θωπεύει τρυφερὰ τὴν παρεῖα τῆς μητέρας Του.

«Εὐφραίνεσθε ἅπαντες, χοροὶ Πατέρων καὶ ἀποστόλων, καθορώντες τὴν προσκύνησιν, τῶν εἰκόνων, ἣν περ ἐμφανῶς παρεδώκατε...».

«Δοξάζω Θεότητα, Πατρός, Υἱοῦ καὶ Πνεύματος, τὴν Μίαν φύσιν, Τρισὶν Ὑποστάσεσιν, Οὐσίαν Ἀμέριστον, Διαιρετὴν Προσώποις, ὁμοβασιλείον

παντουργόν, πανσθενὴ τελεταρχίαν, τὴν συνέχουσαν τὰ σύμπαντα».

Ἐνα δάκρυ καυτὸ κύλησε ἀργὰ στὰ μάγουλά του. Ἐβλεπε τὶς γυναῖκες, τὰ παιδιά, τοὺς γερόντους νὰ κρατοῦν τὴν εἰκόνα τῆς Γλυκοφιλοῦσας εὐλαβικά καὶ ν' ἀκοῦν μὲ προσοχή... Ἐκεῖ ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τοῦ φάνηκε πὼς διέκρινε τὴν αὐτοκράτειρα, τὸν Πατριάρχη...

Τέτοιαν ὥρα, σκέφτηκε, καὶ ἡ γιαγιά, ἡ Μαριάνθη, θὰ κρατᾶ τὴν προσφυγίτικη εἰκόνα τους, στὸ ναὸ τους, στὴν ἐνορία τους καὶ οἱ προσευχῆς τῆς θὰ ἐνώνονται μὲ τὶς δικές τους...

«Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν Ἀγαθέ...», συνόδευε μὲ τοὺς ψάλτες, κρατώντας τὴ Γλυκοφιλοῦσα στὰ χέρια του.

Παναγία ἡ Γλυκοφιλοῦσα

Ι. Μονὴ Ὁσίου Φιλοθέου, Ἅγιον Ὅρος.

ΓΛΥΚΟΦΙΛΟΥΣΑ

Ἀγγέλου χέρι ἐγλίστησε
σὲ ξύλο ὅπου ἀγίασθη
ἀπ' τὶς νηστείες καὶ προσευχῆς
καὶ ἀγγελικὰ ἱστορήθη
ὁ Μονογενὴς καὶ ἡ Παναγία
ἡ μάνα καὶ Παρθένα.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ - ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΓΝΗΣ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Π. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ
Καθ. Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης

Στὸ ἐνδιαφέρον ἄρθρο τοῦ Καθηγητῆ κ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου γιὰ τὴν ἀγία παρθενο-μάρτυρα Ἀγνή, δημοσιευθὲν στὸ περιοδικὸ «Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» (1-15.1.1996, σ. 3-4), ἀναφέρονται ἐνδεικτικὰ καὶ τὸ ὑπάρχον ψηφιδωτὸ στὴν κόγχη τῆς ὁμώνυμης βασιλικῆς, κείμενης στὴ Via Nomentana τῆς Ρώμης, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ ἀναπτυχθεῖσα κατακόμβη πέριξ τοῦ τάφου τῆς ὑπόψη ἀγίας.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω μερικὲς περαιτέρω ἱστορικὲς καὶ ἀρχαιολογικὲς εἰδήσεις. Στὸν τάφο τῆς μάρτυρος κατὰ τὸν Δ' αἰ. ἀνυψώθηκε ἕνας μονόχωρος ναῖσκος τοῦ ὁποῖου ἡ στέγη προέβαλλε πέρα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ ἐδάφους. Ἀνασκαφὲς ποὺ ἐγίναν πρὶν ἀπὸ μερικὰ ἔτη ἐπικυρώνουν τὴν ὑπόθεση τοῦ γερμανοῦ ἀρχαιολόγου W. F. Deichmann (*Die Lage der konstantinischen Basilika der hl. Agnese auf der Via Nomentana*, «*Rivista di Archeologia Cristiana*» [1946], σ. 213 κ.ἐξ.) καὶ ἀπεκάλυψαν ὅτι ὁ μεγάλος τοῖχος ποὺ κατέληγε στὴν ἀψίδα, ἐφοδιασμένος μὲ μεγάλα ἀνοίγματα καὶ ἐγγίζοντας τὸ μαυσωλεῖο τῆς Κωνσταντίας δὲν συμπεριελάμβανε μίαν ἀπλὴ κοιμητηριακὴ περιοχὴ ἀλλὰ ἀποτελοῦσε μέρος μίᾶς μεγάλης κατασκευῆς μὲ σαφεῖς χαρακτῆρες κτιρίου ρυθμοῦ βασιλικῆς. Αὐτὸ ἔλυνε τὸ ὄξυ τοπογραφικὸ πρόβλημα τῆς Κωνσταντινείας βασιλικῆς.

Ὁ πάπας Σύμμαχος (498-514) ἀνεστήλωσε τὴν Κωνσταντινεία βασιλικὴ ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ ΣΤ' καὶ Ζ' αἰ. τὸ κτίριο βρέθηκε σὲ πολὺ ἀπελπιστικὲς καταστάσεις, ὥστε ὁ Ὀνώριος Α' ἐθεώρησε καλύτερο νὰ τὸ ἐγκαταλείψει ὀλοκληρωτικὰ καὶ νὰ ἀνεγείρει μιὰ νέα λαμπρὴ ἐκκλησία στὴ θέση τῆς ὑπόγειας. Τὸ ὑπόγειο κοιμητήριο προϋπῆρχε ἀσφαλῶς πρὸ τῆς κατάθεσης τῆς μάρτυρος ἀλλὰ διευρύνθηκε χωρὶς ἀμφιβολία μετὰ τὸ γεγονός τῆς ταφῆς. Ἡ πρὸ παλιὰ περιοχὴ ἐκτυλίσσεται ἀριστερὰ τῆς βασιλικῆς καὶ ἔχει ἕνα θάλαμο (cubiculum) κλειστὸ μὲ μίαν μεγάλη πέτρα, ὅπως στοὺς ἰουδαϊκοὺς τάφους. Μία ἄλλη περιοχὴ τοῦ Γ' αἰ. καταστράφηκε ἐν μέρει ἀπὸ τὴν κατασκευὴ τῆς βασιλικῆς, ὅπου

ἀσφαλῶς θὰ περιεῖχε τὸν τάφο (loculus) τῆς ἀγίας Ἀγνῆς. Μία τρίτη περιοχὴ μὲ δική της κλίμακα σχηματίστηκε κατὰ τὰ τέλη τοῦ Δ' — ἀρχῆς τοῦ Ε' αἰ. πίσω ἀπὸ τὴν ἀψίδα τοῦ κτίσματος τοῦ Ὀνωρίου. Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τάφων πιστοποιεῖ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πιστῶν νὰ ταφοῦν κοντὰ στὸν τιμώμενο τάφο. Ἐπίσης στὸν Ε' αἰ. ἀνήκει ἡ περιοχὴ μεταξὺ τῆς βασιλικῆς καὶ τοῦ μαυσωλείου τῆς Κωνσταντίας, ἐξυπηρετούμενη ἀπὸ μίαν δική της κλίμακα. Χαρακτηριστικὸ αὐτῆς τῆς νεκρόπολης εἶναι ἡ μειωμένη διάσταση τῶν θαλάμων (cubicoli). Δὲν βρέθηκαν ζωγραφικὲς παραστάσεις ἀλλὰ μερικὲς ἐπιγραφὲς δείχνουν μίαν μορφὴ φροντισμένων γραμμάτων ποὺ συναντᾷ κανεὶς πάλι στὶς ἐπιτάφιας πλάκες τοῦ κοιμητηρίου Maggiore (τὸ Μεῖζον). Γιὰ τὶς πληροφορίες αὐτὲς ἀποτελεῖ σπουδαῖο βοήθημα τὸ κλασικὸ ἔργο τοῦ διδασκάλου μου κατὰ τὶς ἐν Ρώμῃ σπουδὲς μου P. Testini (*Archeologia Cristiana*, Bari 1980, σ. 243-246) ὡς καὶ τὰ γραπτὰ τῶν C. Cecchelli, (*S. Agnese fuori le mura e S. Costanza, Roma, χωρίς χρονολογία*), Armellini - C. Cecchelli, (*Le chiese di Roma*, σ. 1063 κ. ἐξ., 1230-1231).

Γιὰ τὸ ὄνομαστὸ ψηφιδωτὸ τῆς τρίκλιτης βασιλικῆς ποὺ βρίσκεται στὸ τεταρτοσφαιριο τῆς ἀψίδας τοῦ ἱεροῦ βήματος, χρονολογούμενο στὴν ἐποχὴ τοῦ Ὀνωρίου Α' (625-638) μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι συνιστᾷ ἕνα ἀπὸ τὰ παλιὰ παραδείγματα βυζαντινῆς τέχνης στὴ Ρώμῃ. Μέσα σὲ χρυσὸ βάθος κυριαρχεῖ, στὸ μέσο τῆς ὅλης παράστασης, ἡ μορφὴ τῆς Ἀγίας Ἀγνῆς μὲ ἀπεικονίσεις στὰ πόδια τῆς τῶν φλογῶν καὶ τοῦ ξίφους τοῦ μαρτυρίου. Στὸ ἐνδύμα τῆς διακρίνεται ὁ φοίνικας, σύμβολο τῆς ἀθανασίας. Στὸ χέρι τῆς κρατεῖ βιβλίον, μᾶλλον τὸ Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖο ἐτήρησε κατὰ γράμμα. Ἡ ἐνδυμασία τῆς ἀνακαλεῖ στὴ μνήμη μας τὶς πολυτελεῖς ἐνδυμασίαι τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατειρῶν μὲ ἐρυθρὰ χρώματα τῶν ἐνδυμάτων, ὡραιότατες διακοσμῆσεις καὶ πολυτελῆ κοσμήματα. Ἡ μάρτυς εἶναι τοποθετημένη μεταξὺ τῶν ποντιφικῶν Συμμάχου καὶ Ὀνωρίου ἐκ τῶν ὁποίων, ὡς

ΜΑΝΤΩ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ

Η ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΓΕΝΝΑΙΑ ΗΡΩΙΔΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΟΥ 1821

(200 χρόνια από τὴν γέννησή της)

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΔΩΡ. ΠΟΛΥΚΑΝΔΡΙΩΤΗ

Συμπληρώθηκαν διακόσια χρόνια ἐφέτος ἀπὸ τὴν γέννηση τῆς Ἡρωίδος τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος τοῦ 1821, Μαντῶς Μαυρογένους.

Ἡ Μαντῶ, ἐκ Μυκόνου φέρουσα τὴν καταγωγήν, ἐγεννήθη στὴν Τεργέστη τὸ 1796, ὅπου ἦσαν τότε οἱ γονεῖς της. Ἐκεῖ ἐξεπαιδεύθη ἄριστα, μαθοῦσα καὶ τὴν ἰταλικὴν, γαλλικὴν καὶ τουρκικὴν, τὰς ὁποίας ὠμίλει ἀπταιστως.

Ἡ οἰκογένεια τῶν Μαυρογένηδων ὑπῆρξε ἢ πλέον ἐπιφανὴς τῆς Μυκόνου κατὰ τοὺς δύο προηγούμενους αἰῶνες. Στὸ σπίτι τοῦ Δημητράκη Μαυρογένη, Βοϊβόδα Μυκόνου τὸ 1753, στεγάζεται σήμερα ἡ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη τοῦ νησιοῦ.

Ὁ Δημητράκης Μαυρογένης ἐτέλεσε δύο γάμους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπέκτησε δέκα ἐξ παιδιά. Γνωστότεροι ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν ὁ Στέφανος, Μέγας Λογοθέτης τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ Ε', ὁ Ἰωάννης, ἐπιτετραμμένος τῆς Πύλης στὴν Βιέννη, καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση Εἰρηνοδίκης καὶ Συμβολαιογράφος Μυκόνου, καὶ ὁ πατέρας τῆς Μαντῶς, Νικόλαος.

Ὁ Νικόλαος Μαυρογένης τὸ 1780 ἐνυμφεύθη τὴν Ζαχαράτην Χατζῆ Ἀντωνίου - Μπατῆ, μὲ τὴν ὁποία ἀπέκτησε τρεῖς υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρες, τὴν Εἰρήνην καὶ τὴν Μαντῶ (Μαντελοῦσσα - Μαγδαληνή).

Λίγο πρὶν τὴν Ἐπανάσταση ἡ Μαντῶ βρισκεται στὴν Τήνο κοντὰ στὸ θεῖο της διδάσκαλο παπα-Νικόλα Μαῦρο. Μὲ τὴν ἐκρηξη τῆς Ἐπανάστασεως ὁ παπα-Νικόλας Μαῦρος καὶ ἡ Μαντῶ καταφθάνουν στὴ Μύκονο, ὅπου αὐτὴ συγκαλεῖ σὲ σύσκεψη τοὺς Προκρίτους καὶ τοὺς Γέροντες. Ἀπὸ τὴ στιγμή αὐτὴ ἀρχίζει ἓνα τιτάνιο ἀγῶνα, στὸν ὁποῖον ἡ νεαρὰ Μυκονιάτισσα θὰ προσφέρει ὀλόκληρη τὴν περιουσίαν της, τὴν περιουσίαν τῆς οἰκογενείας της καὶ στὸν ὁποῖο θὰ ἀφιερῶσθαι τὴν ζωὴ της.

Προσφέρει στὸν Ἀρχιμανδριτῆ Ἀγάπιο τῆς Ἄνδρου 2.000 γρόσια γιὰ τὴν πολεμικὴ ἐπιχείρηση στὴν Κάρυστο. Προετοιμάζει ἐκστρατεία γιὰ τὴ Χίο, καὶ ὅταν πληροφορεῖται τὴν ὀλοσχερῆ καταστροφὴ της, ἐμφανίζεται στὴ χώρα τῆς Μυκόνου μὲ μαῦρα ἐνδύματα καὶ κλαδὶ κυπαρίσου στὸ χέρι εἰς ἔνδειξιν πένθους. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1822 μὲ δύναμιν 200 στρατιωτῶν ἀπὸ τὴν Τήνο, τοὺς ὁποίους ἔχει ἐξοπλίσει μὲ ἔξοδά της, μαζὶ μὲ τοὺς Μυκονίους συμπατριῶτες της ἀντιμετωπίζει γενναίως τὴν ἐναντίον τῆς Μυκόνου ἐπιδρομὴν τῶν Βαρβαρέσων πειρατῶν.

Ἀρχῆς τοῦ 1823 ζητεῖ τὴν προῖκα της ἀπὸ τὴν μητέρα της καὶ ἀναχωρεῖ διὰ τὸ Ναύπλιο διὰ νὰ εὐρίσκειται στὴν Πελοπόννησον, ὅπου ἡ καρδιὰ τῆς Ἐπανάστασεως. Τὸ Μάρτιον ἔ-

---

γνωστό, ὁ πρῶτος ἀνεστήλωσε τὴ μικρὴ βασιλική, ἰδρυμένη ἀπὸ τὴν Κωνσταντίνα, θυγατέρα τοῦ Κωνσταντίνου, (σύζυγο τοῦ Ἀννιβαλιανοῦ καὶ κατόπιν τοῦ Καίσαρα Γάλλου) καὶ ὁ δεύτερος ἀνακατασκεύασε ὀλοκληρωτικὰ τὸ μνημεῖον. Νὰ προστεθεῖ ὅτι ὁ τελευταῖος ποντίφηξ φέρει στὰ χέρια του πρότυπον τῆς ἐκκλησίας, εἰκονογραφικὴ συνήθεια στὴ βυζαντινὴ τέχνη.

Στὴ μνήμη τῆς Ἀγίας, τῆς ὁποίας δικαιολογεῖται ἡ προέλευση τοῦ ὀνόματός της ἀπὸ τὴ λέξι ἀγνός - καθαρὸς ἢ ἴσως ἀπὸ τὴ λατινικὴ agnus ποὺ σημαίνει ἀγνός, τιμώμενη τὴν 21ῃ Ἰανουαρίου τόσο στὴν Ἀνατολή, ὅσο καὶ στὴ

Δύση, εὐλογοῦνται στὸν τάφο της στὴν ὁμώνυμη κατακόμβη τῆς Ρώμης δύο ἀμνοί, προορισμένοι νὰ δώσουν τὸ ἀναγκαῖον μαλλὶ γιὰ τὴν ἐτοιμασίαν τῶν ἐπισκοπικῶν ἀγιοφοριῶν (pallii).

Νομίζω, ὅτι τὸ ψηφιδωτὸ αὐτὸ τοῦ Ζ' αἰ. τῆς πρώτης βυζαντινῆς ἐποχῆς στὸ δυτικοευρωπαϊκὸν κόσμον συνεχίζει τὴν παράδοσιν τοῦ ψηφιδωτοῦ συνόλου τῶν μνημείων τῆς Ραβέννας ποὺ συνεχίζεται κατόπιν σὲ διάφορα μνημεῖα τοῦ ἰταλικοῦ χώρου μὲ περισσότερες ἢ λιγότερες βυζαντινὲς ἐπιδράσεις, γιὰ νὰ φθάσῃ στὴν καλλιτεχνικὴ μαρτυρία τῶν ψηφιδωτῶν ἔργων τοῦ ΙΒ' αἰ. στὸν ἴσον τῆς Σικελίας.

χει πλέον φθάσει και έγκαθίσταται στην περιοχή «Δύο Παγουνά». Έδώ γνωρίζεται με τον Δημήτριο Ύψηλάντη, τον τακτικό στρατό του οποίου ένισχύει με στρατιώτες της.

Την 11ην Μαΐου 1823 πυρκαγιά άποτεφρώνει τὸ σπίτι της στὸ Ναύπλιο, έξ άφορμής τής οποίας, άνθρωποι τοῦ Ύδραίου Μανώλη Τομπάζη εισέρχονται και λεηλατοῦν ὅλη τὴν προίκα της, τὴν ὁποία εἶχε διαφυλάξει ἐκεῖ διὰ τὸν άγώνα. Ἀπαρηγόρητη ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Τρίπολη, ἐνῶ καταφεύγει στὸν Ὑπουργὸ τῆς Θρησκείας Ἐπίσκοπον Ἀνδρούσης Ἰωσήφ ζητοῦσα τὴν βοήθειά του, και ὁ ὁποῖος ἐκδίδει άφορισμὸν διὰ τοὺς κλέπτες.

Γνωρίζεται με πολλοὺς Φιλέλληνες και γράφει ἐπιστολές πρὸς τὶς κυρίες τῆς Ἀγγλίας και τῆς Γαλλίας, προσπαθοῦσα νὰ διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον τους. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναφέρει σὲ ἐπιστολή της: «ἐνῶ τὸ μέτωπό μας τὸ στεφανώνουν δάφνες, ἡ καρδιά μας εἶναι ποτισμένη με φαρμάκι. Τὰ δάκρυά μας πνίγουν τοὺς θριάμβους μας και ἡ νίκη μας εἶναι πάντοτε πένθιμη!»

Τὸ 1839 και ἀφοῦ ἔχει κάνει άγώνες, ἐκζητοῦσα δικαίαν ἀποζημίωση διὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διότι ὅπως ἔγραφε σὲ ἀναφορά της τὸ 1827 πρὸς τὴν ἀντικυβερνητικὴ ἐπιτροπὴν «διὰ τὴν ἀγάπη τῆς Πατρίδος ὑστεροῦμαι και τὸν ἐπιούσιον ἄρτον», καταφεύγει εἰς Πάρον ὅπου ἐνοικιάζει τὰ πατρογονικά της κτήματα, διὰ τὴν ἐξασφάλιση πόρων ζωῆς.

Τὴν Ἄνοιξη τοῦ 1840 ἔρχεται στὴν Ἀθήνα, λησμονημένη και πρόωρα γηρασμένη ἀπὸ τὴν ἐξαθλίωση και τὴν ἀνέχεια. Οἱ συγγενεῖς της ἔχουν πεθάνει ὅλοι και μόνη της ἐλπίδα εἶναι ὁ βασιλεὺς Ὅθων, στὸν ὁποῖον καταθέτει ἀναφορὰ διαμαρτυρίας και ἀναχωρεῖ ἀμέσως διὰ τὴν Πάρον, ὅπου ἀναμένει τὴν δικαίωσή της, τὴν προλαμβάνει ὅμως ὁ θάνατος. Ἀπέθανε ἀπὸ τυφοειδῆ πυρετὸ τὸν Ἰούλιο τοῦ 1840, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀλκιβιάδου Βατιμπέλλα. Ἐνδεδυμένη στολήν Ἀρχιστρατήγου ἐκηδεύθη ἀπὸ τὸν ναὸ τῆς Θεοτόκου Ἐκατονταπυλιανῆς με κάθε τιμῆ, χωρὶς ὅμως ποτὲ νὰ εὑρεθῆ ὁ τάφος και τὰ ὀστά της. Ἡ Μαντῶ ὑπῆρξε μία μεγάλη φυσιογνωμία πιστῆς και ἐναρέτου γυναικός, διὰ τὴν ὁποῖαν καυχᾶται ἡ σύγχρονη ἱστορία και μεγαλύνεται τὸ ὄνομα τῆς Μυκόνου.

Προσέφερε τὰ πάντα διὰ τὸν Ἐθνικὸν

Ἄγωνα τοῦ 1821. Τὴν τελευταία χρυσῆ πολύτιμη καρφίτσα της, τὴν ἔριξε στὸ τραπεζομάντηλο, ὅταν ἐγένετο ὁ ἔρανος διὰ τοὺς ἥρωες τοῦ Μεσολογγίου!

Μόνον περιουσιακό της στοιχείο, κατὰ τὴν ὥρα τοῦ θανάτου της, ἦταν ὁ Σταυρὸς τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου, τὸν ὁποῖον τῆς εἶχε χαρίσει ὁ Ὑψηλάντης, και δὲν ἀπεχωρίσθη ποτέ. Σήμερα εὑρίσκεται εἰς τὴν συλλογὴν τῆς οἰκογενείας Π. Δρακοπούλου.

Πολλάκις ἐπεσκέφθη τὴν Μονὴ Παναγίας Τουρλιανῆς εἰς τὴν Ἄνω Μερὰ τῆς Μυκόνου διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειάν της, ὅπως εἶχε διδαχθῆ ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς γονεῖς της, και με περισσὴ εὐγένεια εἰς ὅλας τὰς ἀναφορὰς της πρὸς τὸ Κράτος, ἐζήτηε τὴν ἀπονομὴ τοῦ δικαίου, πλὴν δυστυχῶς ματαίως.

Ἡ μορφὴ της, ἡ ὁποία κοσμεῖ τὴν ὁμώνυμη πλατεῖα εἰς τὴν Χώρα τῆς Μυκόνου, και ἀτενίζει τὸ πέλαγος με χαραγμένη στὰ μάτια τὴν νοσταλγία τῶν άγώνων της, παραμένει φωτεινὸ παράδειγμα διὰ τοὺς ἐπιγενομένους, και παρηγοριὰ διὰ τοὺς πνευματικά ἀπογυμνωμένους ἀπὸ γενναῖες ψυχές χρόνους μας.

*Μητροπολίτου Αἰτωλίας και Ἀκαρνανίας Θεοκλήτου
NEANIKA ΣΑΛΙΠΣΕΜΑΤΑ, Ἀθήνα '95, ἐκδ. Β'*

Πρόκειται γιὰ συλλογὴ 216 σύντομων κειμένων (τῆς μιᾶς σελίδος), με συνθήματα και προτροπές πρὸς τοὺς νέους, γιὰ μιὰ εὐλογημένη πορεία ἐν Χριστῷ. Διανθίζονται με μικρὰ ἀνέκδοτα και ἱστορίες, πὸν βοηθοῦν τὸν ἀναγνώστη στὴν κατανόηση και ἐμπέδωση τοῦ ἐποικοδομητικοῦ περιεχομένου. Ἐξώφυλλο σὲ τετραχρωμία.

Ο Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΚΑΙ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ*

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ, Ἱεροκήρυκος

Ἔτσι ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἐπέμεινε ὁ ἰ. πατήρ. Σὲ ἔρωτῶ, πρόσθετε. «Μυστήριον τοῦ Χριστοῦ τελεῖς καὶ καλεῖς τὸ διάβολο; Μὲ θεωρεῖτε ἐνοχλητικὸ, πὺν σᾶς τὰ λέω αὐτά. Ἐκεῖ δυστυχῶς φθάσαμε! Σὲ τέτοιο σημεῖο διαστροφῆς! Ἐκεῖνος πὺν σᾶς ἐπιτιμᾶ νὰ περιγελάται καὶ νὰ διασύρεται σὰν αὐστηρὸς...»³³.

Ἄλλὰ τί συνέβαινε τότε στὶς γαμήλιες συγκεντρώσεις τῶν χριστιανῶν, ὥστε νὰ ἐπισύρῃ τὸ σκληρὸ ἔλεγχον τοῦ ἰ. Χρυσοστόμου; Ἔθιμα ἀσφαλῶς, πὺν ἐπιβίωσαν ἀπὸ παλιότερες μὴ χριστιανικὲς ἐποχές. Ἔτσι τοῦλάχιστον τοῦ ἀπαντοῦσαν, ὅταν τοὺς ἐπέκρινε. Ἔθιμα εἶναι! Νὰ τὰ καταργήσουμε; Καὶ τότε τοὺς ἀπαντοῦσε ὁ θεῖος πατήρ: «Κανεῖς μὴ μοῦ λέγεις, ὅτι ἔθιμο εἶναι ὅπου ἀποτολμάται ἡ ἀμαρτία, ξέχασε τὸ ἔθιμο ἂν αὐτὰ πὺν γίνονται εἶναι πονηρά, κατάργησέ τα, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἔθιμο παλαιό»³⁴.

Ἄπ' ὅτι, λοιπὸν, διακρίνουμε στὶς σχετικὲς αὐστηρὲς συστάσεις τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου, τὸ ἐπίμεμπτον στὶς γαμήλιες δεξιώσεις τῶν συγχρόνων του ἦταν τὸ ἀκατάλληλον γιὰ τὰ ἡθικὰ τῆς ἐποχῆς, μᾶλλον τὰ χριστιανικὰ ἡθικὰ, καλλιτεχνικὸ μέρος των. Φαίνεται πὺν ὅσοι εἶχαν τὶς οικονομικὲς δυνατότητες καλοῦσαν στοὺς γάμους, γιὰ ν' ἀνεβάσουν τοὺς τόνους τῆς διασκέδασης, καλλιτέχνες ἀμφίβολης ἠθικῆς ὑπόστασης.

Προσκαλοῦσαν τραγουδιστές, τραγουδίστριες, τὶς ὁποῖες χαρακτηρίζει ὁ ἰ. πατήρ πόρνες. Προσκαλοῦσαν μίμους, ἀνθρώπους τοῦ θεάτρου, μερικὸς πὺν ἀρνήθηκαν τὸ φύλλον τους, τοὺς ὁποῖους ὀνομάζει «μαλακοὺς». Ἄς τὸν ἀκούσουμε: «Ὅταν προσκαλῆς μὲ τὰ τραγούδια (τὰ αἰσχροῦ) τοὺς δαίμονες, ὅταν τοὺς ἱκανοποιεῖς τὰ κέρφια μὲ τὰ αἰσχρολόγια, ὅταν μπάζεις μέσα στὸ σπιτί μίμους καὶ ἄνδρες θηλυπρεπεῖς καὶ γενικὰ ὄλον τὸ θέατρο, ὅταν γεμίσεις τὸ σπιτί μὲ πόρνες, ὅταν ἐτοιμάσεις νὰ ὀργιάσει ἐκεῖ ὀλόκληρος ὁ χορὸς

τῶν δαιμόνων, πὺς μου τί καλὸ, λοιπὸν, περιμένεις;»³⁵.

Ὅλες αὐτὲς οἱ συνήθειες, πὺν μερικοὶ τὶς χαρακτηρίζαν ἔθιμα, δὲν συνέβαλαν στὴν εὐρυθμῆ, τὴν κατὰ Θεὸν λειτουργία τοῦ ἱεροῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου. Ἦταν μία κακὴ ἀρχὴ γιὰ τὸ νέο ἀνδρόγυνο. Ἄς ἀφήσουμε ὅτι, σύμφωνον μὲ τὰ λεγόμενα τοῦ ἰ. Χρυσοστόμου, συνέβαιναν καὶ χειρότερες κωμικοτραγικὲς καταστάσεις. Μερικὲς φορὲς κάποια ἀπὸ τὶς προσκαλεσμένες καλλιτέχνιδες («πόρνες») κατάφερνε νὰ παρασύρει τὸ γαμπρὸ μὲ τὰ κάλλη καὶ τὰ φερσίματά της καὶ νὰ τὸν κάμει ἐραστὴ της. «Πολλάκις ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἐκ τῶν φίλων τὸν νυμφίον αἰχμάλωτον λαβοῦσα ἀπῆλθεν ἡ πόρνη καὶ τὸν ἔρωτα τὸν πρὸς τὴν νύμφην ἔσβεσε»³⁶.

Γι' αὐτὸ ὁ ἰ. Χρυσόστομος κατεδίκαζε τὰ ἔθιμα τοῦ γάμου τῆς ἐποχῆς του, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχαν καμμία σχέση μὲ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου καὶ τὴν χριστιανικὴν σεμνότητα καὶ σωφροσύνη, συνιστώντας στοὺς χριστιανοὺς γονεῖς πάση θυσίᾳ νὰ ἐμποδίζουσιν μίμους καὶ χορευτὲς νὰ παρευρίσκωνται στοὺς γάμους...³⁷.

«Ἄς μὴ ἀτιμάζουμε, λοιπὸν, τὸν γάμον μὲ τὶς διαβολικὲς πομπές, ἀλλ' ὅτι ἔκαναν στὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας τὸ ἴδιον ἄς κάνουν τώρα καὶ οἱ γυναῖκες καὶ ἄς ἔχουν τὸ Χριστὸ ἀνάμεσά τους. Μὰ πὺς θὰ γίνῃ αὐτό; λένε. Μὲ τὴν παρουσία τῶν ἱερέων»³⁸... «Κάλεσε, προσέθετε, ὀμάδες φτωχῶν. Διότι ὅπως ὅταν εἶναι οἱ φτωχοὶ ἔρχεται ὁ Χριστός, ἔτσι ὅταν χορεύουσιν μαλακοὶ καὶ μίμοι ὀργιάζει ἀνάμεσά τους ὁ διάβολος»³⁹.

(Συνεχίζεται)

33. Ἰ. Χρυσ., Εἰς τὴν πρὸς Κολοσ. ὁμ. ΙΒ', ΕΠΕ 22, 346.

34. Ἰ. Χρυσ., Εἰς τὸν ἱερὸν θεσμὸν τοῦ γάμου Α' 195C, ΑΑΠ 35.

35. Ἐνθ. ἀν. Πρβλ. Φαῖδ. Κουκουλέ, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμὸς τ. Δ', Ἐν Ἀθήναις 1951, σ. 113 ἔξ.

36. Ἰ. Χρυσ., ἔνθ. ἀν. 197D.

37. Αὐτόθι.

38. Αὐτόθι 195A.

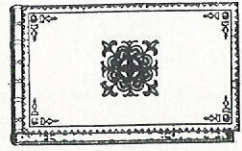
39. Αὐτόθι 196B-C.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελ. 75 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Π. Μ. Σωτήρχου

«ΠΑΡΑ ΤΟΥΣ ΠΟΔΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ» (Α' Πνευματική μαθητεία)

Στὸν τόμο αὐτὸν παρουσιάζονται μιὰ μεγάλη σειρά κειμένων ἀπὸ τοὺς πρώτους αἰῶνες μέχρι τὴν νεότερη ἐποχή, ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τῆς «Κλίμακος» καὶ τὸν Ἅγιον Ἰσαὰκ τὸν Σύρον, μέχρι τὸν Ἅγιον Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην καὶ τὸν Ἅγιον Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλόν, ἐνῶ ταυτόχρονα δίδονται πολλὰ σύντομα κείμενα καὶ διδασκαλίες γιὰ τὴν καθημερινὴ ζωὴ μας, ἀπὸ τὴν «Φιλοκαλία», τὰ «Γεροντικά» καὶ ἄλλες αὐθεντικὲς πηγὲς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ μεγάλη ποικιλία τῶν κειμένων, ποὺ παρουσιάζονται μὲ ἀπόδοση στὴ σημερινὴ γλῶσσα, ἐπιλεγμένα καὶ σχολιασμένα γιὰ νὰ βοηθήσουν τὸν σημερινὸ ἀναγνώστη, ἀποτελοῦν μιὰ πρώτη πνευματικὴ μαθητεία, ἀφοῦ θὰ ἀκολουθήσουν ἄλλοι δύο τόμοι, γιὰ τὴν παραπέρα προσέγγιση τοῦ ἀγιοπατερικοῦ λόγου. Τὸ βιβλίον εἰκονογραφεῖται μὲ πολλὲς σημαντικὲς ἀγιογραφίες καὶ ἄλλα ἔργα τῆς Παραδόσεως. Τὸ «Παρά τοὺς πόδας τῶν Ἁγίων Πατέρων» δίνει ἀπάντηση σὲ πολλὰ σύγχρονα ἐρωτήματα καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπανασυνδέσῃ τὸν λαὸ μας μὲ τὴν ἀγλαόκαρπη ὀρθόδοξη Παράδοσή του.

Π. Μ. Σωτήρχου

«ΠΑΙΔΟΜΑΡΤΥΡΕΣ»

Ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τοῦ «Ἀστέρος» κυκλοφόρησε σὲ τέταρτη ἐκδοση, ἐπιμελημένη καὶ εἰκονογραφημένη, τὸ βιβλίον «Παιδομάρτυρες» τοῦ Π. Μ. Σωτήρχου, ποὺ γνώρισε πανελλήνια ἐπιτυχία μὲ τὴν γλαφυρὴ γραφὴ του καὶ τὸ μοναδικὸ ἐνδιαφέρον ποὺ παρουσιάζει. Εἶναι ἡ πρώτη φορά, ποὺ γίνεται συστηματικὴ παρουσίαση τῶν ἁγίων αὐτῶν παιδιῶν, μὲ τὸν εὐστοχο ὄρο «Παιδομάρτυρες». Τὸ βιβλίον, ποὺ ἔχει ἐγκριθεῖ ἀπὸ τὴν Ἱ. Σύνοδο πρὸς χρῆση του στὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα τῆς χώρας, περιλαμβάνει δεκάδες ἁγίων παιδιῶν, ἡλικίας μέχρι δεκαπέντε ἐτῶν, ποὺ μαρτύρησαν καὶ θυσιάστηκαν γιὰ τὸν Χριστό. Ἡ ἄγνωστη ζωὴ καὶ ὁ θρίαμβος τῶν μικρῶν ἡρώων τῆς Πίστεως, στηρίζονται σὲ αὐθεντικὲς πηγὲς τῆς Ἐκκλησίας καὶ περιγράφονται μὲ ἀπλὸ καὶ ἐπαγωγικὸ τρόπο γιὰ νὰ μεταφέρουν τὸ φωτεινὸ μήνυμά τους στὰ σημερινὰ παιδιὰ καὶ τοὺς

γονεῖς, ποὺ θέλουν νὰ τὰ ἀναθρέψουν σύμφωνα μὲ τὴν ἀκατάλυτη Παράδοσή μας.

Ἐκδόσεις ΑΚΡΙΤΑΣ

Ἡ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ὅσο θὰ ὑπάρχει ἑλληνισμὸς στὸν κόσμον καὶ οἱ Ἕλληνες θὰ ἔχουν μνήμη, νοσταλγία καὶ ἱστορικὴ συνείδηση, ἢ Ἄλωση τῆς θεοφύλακτης Κωνσταντινουπόλεως θ' ἀποτελεῖ μυστήριο ἀνεξερεύνητο! Θὰ εἶναι μιὰ πραγματεία ἐσαεὶ πρὸς ἔρευνα, ἀνάλυση καὶ ἐρμηνεία. Ἡ ὁποία θὰ περιέχει πάντα σημαντικὰ στοιχεῖα ἀντιφατικότητας καὶ προβληματισμοῦ, γιὰ τὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας. Γι' αὐτὸ καὶ θὰ ἀναζητοῦνται συνέχεια ἀπαντήσεις καὶ ἐξηγήσεις σὲ πλῆθος ἐρωτηματικὰ καὶ ἀπορίες ποὺ φέρνουν στὸ φῶς τῆς δημοσιότητας ἢ ἔρευνα, ὁ ἱστορικὸς μόχθος καὶ ἡ μελέτη.

Ἔτσι βιβλία καὶ συγγραφές ποὺ ἀσχολοῦνται μ' αὐτὴν τὴν ἱστορικὴ συγκυρία τῆς Ἄλωσης εἶναι πολλὰ πλῶς χρήσιμα, διδακτικὰ καὶ ἀναγκαῖα. Γιατὶ ἀνοίγουν νέους ὀρίζοντες κατανόησης τῶν αἰτίων καὶ τῶν γεγονότων ποὺ κατέληξαν στὸν ἀφανισμὸ τοῦ Βυζαντίου.

Ἐνα τέτοιο πολυσημάντο καὶ πολύχυμο βιβλίον εἶναι καὶ ὁ ἐπιμελημένος τόμος: «Ἡ Ἄλωση τῆς Πόλεως» ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Ἄκρίτας, μὲ ἐπιστημονικὴ ἐπιμέλεια τοῦ Εὐάγγελου Χρυσοῦ.

Πρόκειται γιὰ μιὰ συλλογικὴ πρωτοβουλία μὲ διεισδυτικὲς θέσεις καὶ ἀπόψεις, ἢ ὁποία προσπαθεῖ μὲ ἀντικειμενικότητα, νὰ καταγράψει καὶ νὰ συνοψίσει ὅλες τὶς παραμέτρους τοῦ συγκλονιστικοῦ αὐτοῦ γεγονότος τῆς παγκόσμιας ἱστορίας.

Οἱ ἐγκριτοὶ συγγραφεῖς, ποὺ παίρνουν μέρος στὸ συλλεκτικὸ αὐτὸ ἔργο, μὲ αἴσθημα εὐθύνης καὶ νηφαλιότητας, δίνουν ἀφθονες καὶ νέες πληροφορίες. Ἀποτυπώνουν ἀντιλήψεις, διηγήσεις καὶ παραδόσεις ἀντιπροσωπευτικὲς, οἱ ὁποῖες καλύπτουν σφαιρικὰ καὶ κριτικὰ τὶς ποικίλες ὀψεις τοῦ θέματος. Στὶς 400 σελίδες του τὸ βιβλίον προσφέρει ὅλο τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τῆς Ἄλωσης, ὥστε νὰ γίνουν κατανοητὲς οἱ διάφορες παράμετροι ποὺ τὸ δημιούργησαν. Καὶ ἔτσι ὁ τόμος, γραμμένος σὲ πλούσια δημοτικὴ γλῶσσα καὶ τυπωμένος σὲ ἄριστο χαρτὶ μὲ πολλὰς γκραβούρες, νὰ εἶναι ἕνα ἀπόκτημα ἀληθινὰ μοναδικό, ἀλλὰ καὶ αἰσθητικὰ εὐχάριστο, γιὰ κάθε Ρωμιὸ ἀναγνώστη.

Φς

Η ΙΔ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ*

Τοῦ κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου

Ἡ χαρακτηριστικὴ ἔκφρασις τοῦ Δαβὶδ «ἐγενήθην ὡσεὶ ἄνθρωπος ἀβοήθητος» ἀντὶ τοῦ «ἐγενήθην ἄνθρωπος ἀβοήθητος» ὑποδηλώνει προφητικῶς τὸ ἐκούσιον Πάθος τοῦ Θεανθρώπου. Οὗτος ὑπέμεινε τὸν σταυρικὸν θάνατον ὄχι ἔνεκα ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως Αὐτοῦ ἢ ἀνικανότητος εἰς τὸ νὰ ἀντισταθῇ εἰς τοὺς ἐχθροὺς Αὐτοῦ κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς δίκης Του, ἀλλὰ ἐδέχθη τὸν ἐξευτελισμὸν τοῦ διὰ Σταυροῦ θανάτου ὄλως ἐκουσίως («ἐλεύθερος»). Ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ δὲν προῆλθεν ἀπὸ ἀδυναμίας. Τὸ Ψαλμικὸν χωρίον: «προσελογίσθη μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον»⁵⁰ ἀναφέρεται προφητικῶς εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου. Ὡς ἀποδεικτικὸν στοιχεῖον περὶ τοῦ ὅτι αἱ ἀνωτέρω προφητεῖαι τοῦ Δαβὶδ ἀναφέρονται εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ὄχι ἐνδεχομένως εἰς ἄλλο πρόσωπον προβάλλει τὸ ἐξῆς χωρίον τοῦ Προφητάνακτος: «ἐμάκρυνας τοὺς γνωστούς μου ἀπ' ἐμοῦ»⁵¹. Ἡ ρῆσις αὕτη ὑποδηλώνει προφητικῶς ὅτι κατὰ τὸ Πάθος τοῦ Κυρίου θὰ διεσκορπίζοντο οἱ μαθηταὶ Αὐτοῦ ἔνεκα τοῦ φόβου τῶν Ἰουδαίων. Αἱ Ψαλμικαὶ ρῆσεις: «μὴ τοῖς νεκροῖς ποιήσεις θαυμάσια»⁵² καὶ «κἀγὼ πρὸς σέ, Κύριε, ἐκέκραξα, καὶ τὸ πρῶτ' ἢ προσευχὴ μου προφθάσει σε»⁵³ ὑποδηλοῦν μετ' ἀκριβείας τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐσταυρώθη καὶ ἀνέστη ὁ Κύριος.

Ἡ φράσις τοῦ Ἰσραήλ τῶν Ἰσραηλίων «ἀνάστα, ἐλθὲ ἢ πλησίον μου, καλὴ μου, περισσότερά μου»⁵⁴ ὡς καὶ ἡ φράσις «σὺ περισσότερά μου, ἐν σκέπη τῆς πέτρας»⁵⁵ ὑποδηλοῦν προφητικῶς τὴν τοποθεσίαν ἐκ τῆς ὁποίας ἀνέστη ὁ Κύριος. Τὸ ἱερὸν κείμενον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὸ ὁποῖον ἀνεφέρθη ἀνωτέρω ἐθεώρησεν ἀλληγορικῶς κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον ὡς σκέπην τῆς πέτρας τὴν σκέπην ἢ ὁποία εὐρίσκετο τοποθετημένη πρὸ τῆς θύρας τοῦ μνήματος τοῦ Κυρίου καὶ ἢ ὁποία εἶχε λαξευθῆ εἰς τὴν πέτραν, καθὼς

τοῦτο ἦτο σύνηθες εἰς τὰ μνήματα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κυρίου καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀγίου Κυρίλλου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀγίου πατρὸς δὲν ἐφαίνετο ἡ λαξευθείσα πέτρα, διότι ἡ σκέπη ἀφῆρέθη χάριν καλαισθησίας ἀρχιτεκτονικῆς, ἐφ' ὅσον θὰ κατεσκευάζετο ἱερὸς ναὸς εἰς τὸν χώρον εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέστη ὁ Κύριος. Πρὶν ἢ ἡ Ἁγία Ἑλένη οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς τοποθεσίας εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἀνέστη, ὑπῆρχε σκέπη ἐμπροσθεν τοῦ λίθου τοῦ μνημείου.

Θὰ ἠδύνατο ὁ οἰοσδήποτε νὰ ἐρωτήσῃ πού εὐρίσκετο ἡ πέτρα ἢ ὁποία εἶχε τὴν σκέπην καὶ ἐὰν αὕτη ἦτο τοποθετημένη εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως τῶν Ἱεροσολύμων ἢ εἰς τὰ τεῖχη αὐτῆς. Θὰ ἠδύνατο δὲ οὗτος ἐπίσης νὰ διερωτηθῇ ἐὰν ἡ λαξευμένη πέτρα εἶχε τοποθετηθῆ εἰς τὴν περιόχην ἢ ὁποία εὐρίσκετο εἰς τὰ ἀρχαῖα τεῖχη τῆς πόλεως ἢ εἰς τὰ προτειχίσματα τὰ ὁποία κατεσκευάσθησαν ἀργότερον. Ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ δοθῇ δι' ἐνὸς χωρίου πάλιν ἐκ τοῦ Ἰσραήλ τῶν Ἰσραηλίων: «σὺ περισσότερά μου, ἐν σκέπη τῆς πέτρας, ἐχόμενα τοῦ προτειχίσματος»⁵⁶, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ λίθος λαξευμένος εἰς τὴν πέτραν εὐρίσκετο εἰς τὴν σκέπην εἰς τὸ προτειχίσμα τῆς πόλεως τῶν Ἱεροσολύμων.

(Συνεχίζεται)

50. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 174, 12, Ψαλμ. 87, 5.

51. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 174, 13, Ψαλμ. 87, 9.

52. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 174, 14, Ψαλμ. 87, 11.

53. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 174, 15-16, Ψαλμ. 87, 14.

54. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 174, 19, Ἰσραήλ 2, 10.

55. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 174, 19-20, Ἰσραήλ 2, 14.

56. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 174, 29-30, Ἰσραήλ 2, 14.

Ἄν θέλεις νὰ ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ ραδιοκύματα, ἐνίσχυσε τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς, τὸν 89,4 FM STEREO. Ἀριθμὸς λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς: 146/558090-03.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 79 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Καλημέρα ή καληνύχτα;

Σακατεμένα από τις νόρκες, αποδεκατισμένα από τις επιδημίες, χαμένα μέσα στα στρατόπεδα προσφύγων, τρομοκρατημένα από τις σφαίρες των ελεύθερων σκοπευτών: τα παιδιά είναι τα περισσότερα θύματα των σημερινών μικρών εθνικών πολέμων και των βίαιων εξεγέρσεων, όπως αναφέρεται σε έκθεση της Unicef που δόθηκε στη δημοσιότητα πρόσφατα.

Στην έκθεση που φέρει τον τίτλο «Κατάσταση των Παιδιών σε όλον τον Κόσμο 1996», επισημαίνεται ότι μέσα στην τελευταία δεκαετία έχουν χάσει τη ζωή τους δύο εκατομμύρια παιδιά που βρέθηκαν μέσα στη δίνη πολέμων που απέδειχθησαν πιο φονικοί για τους άμαχους παρά για τους στρατιώτες!...

Επιπλέον, τέσσερα με πέντε εκατομμύρια παιδιά έμειναν ανάπηρα, 12 εκατομμύρια έχουν μείνει άστεγα και πάνω από ένα εκατομμύριο είναι όρφανά ή παιδιά που αποχωρήστηκαν βίαια από τους γονείς τους και δεν μπορούν να τους ξαναβρουν. Τα ψυχικά τραύματα είναι βέβαια στην ημερησία διάταξη, καθώς πάνω από 10 εκατομμύρια παιδιά αντιμετωπίζουν ψυχολογικά προβλήματα βάσει των στοιχείων που έχουν συγκεντρώσει οι ύπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών και οι μεγάλες ανθρωπιστικές οργανώσεις.

Άδελφός προς αδελφόν

Το ακόλουθο εύχαριστήριο Γράμμα απέστειλε στον Μακαριώτατο Προκαθήμενο της Εκκλησίας μας κ. Σεραφεύμ, ο Μακαριώτατος Πατριάρχης των Σέρβων κ. Παύλος:

«Μακαριώτατε αδελφέ,

Την Ύμετέραν φιλάτην μοι Μακαριότητα αδελφικώς περιπτυσσόμενος και φιλήματι αγίω εν Κυρίω κατασπαζόμενος, εύχομαι Ύμιν πλήρη ανάρρωσιν και ως ηδιστα προσαγορεύω Ύμās.

Αφορμήν λαβών εκ της μόλις πρότρυτα αφιχθείσης και παραδοθείσης εις ημάς γενναίας βοήθειας (τρία μεγάλα φορητά αυτοκίνητα, κατάμεστα των αναγκαούντων ειδών), αισθάνομαι και αυθις την ανάγκην, όπως εκ μέρους της καθ' ημάς τοπικής Εκκλησίας και του δοκιμαζομένου σκληρώς ορθοδόξου σερβικού λαού, ίδια δ' εξ' ονόματος αυτών τούτων των θυμάτων του πολέμου και της «νέας τάξεως» των έγκοσμίων πραγμάτων, ου μὴν, αλλά γε και προσωπι-

κώς διαδηλώσω και διατρανώσω τη Ύμετέρα Μακαριότητα και πάσι τοίς παράγουσι και πάσαις ταίς ύπηρεσίαις της ης προϊστασθε επαξίως Τεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, πάσι τοίς κοπιώσι περι την συλλογήν και διεκπεραίωσιν των αγαθών και τοίς συνοδεύουσιν αυτά μέχρι Σερβίας και αυτών των κοισίμων ζωνών πολλάκις, συνελόντ' είπειν — δια της Ύμετέρας Μακαριότητος — παντι τῷ ορθοδόξῳ έλληνιμῶ την ολόψυχον και ανεξίτηλον ενγνωμοσύνην.

Εφ' ᾧ και διατελῶ, έλευχόμενος τη Ύμετέρα αγάπῃ και αυθις την ευρωστίαν και δύναμιν και χάριν εν τοίς δυσχεμέροις τουτοιού καιροίς και εξαιτούμενος τās προσευχάς Ύμῶν προς τον Αρχοντα της ειρήνης, τον Κύριον και Αυρωτην ημών, υπέρ της αληθινής ειρηνεύσεως παρ' ημίν τε και έκασταχού της γης, αδελφός Ύμῶν και συλλειτουργός εν Χριστῷ».

Ξενώνας για άγαμες μητέρες

Στα ανατολικά προάστια της Θεσσαλονίκης, στο δρόμο που ανεβαίνει από τη Θέρμη στο Πανόραμα, βρίσκεται το Όρθόδοξο Ίδρυμα Παιδαγωγικών και Κοινωνικών Εφαρμογών της Μητροπόλεως Κασσανδρείας, «Ο Ευαγγελιστής Μάρκος», που συντηρεί τον ξενώνα για άγαμες μητέρες «Το σπίτι της Μαρίας». Κύρια φροντίδα του είναι η προστασία της μητρότητας και της ζωής. Ιδιαίτερα της άγαμης μητέρας και του παιδιού της, αλλά και κάθε γυναίκας που έγκυμονεί, κάθε αγέννητου παιδιού που κινδυνεύει. Το έργο αυτό είναι μια θετική και αποτελεσματική συμβολή στον αγώνα εναντίον των εκτροπώσεων, της πιο επείγουσας και πιο φοβερής απειλής που αντιμετωπίζει το γένος μας.

Το πρόβλημα είναι δραματικό και όξυ για κάθε γυναίκα που είναι έγκυος και ξαφνικά μένει μόνη, προδομένη, ανυπεράσπιστη, έκτεθειμένη σε χίλιους κινδύνους, ανήμπορη να εργαστεί, ενώ το παιδί που μέρα με τη μέρα μεγαλώνει στα σπλάχνα της την προβληματίζει όλο και πιο πολύ. Ποιός θα προστατέψει αυτή τη γυναίκα κι εκείνο το άθωο αγέννητο παιδί που, προτού καλά - καλά προλάβει να δει το φώς της ημέρας είναι καταδικασμένο σε θάνατο από τους ίδιους τους γονείς του; Όσοι θέλουν πληροφορίες, μπορούν να απευθύνονται στον πρωτοπρεσβύτερο Κωνσταντίνο Πλευράκη, στο τηλέφωνο 031/461145.

Μ. Μελ.